

AVRUPA YARGI YETKİSİ DÜZENLEMESİ'NDE DAVALI ÇOKLUĞU *

Zheng Sophia Tang **

Çeviren: Mahmut Erdemli ***

Konu: Avrupa Birliği

Anahtar kelimeler: Davalılar; AB Hukuku; Yorum; Yargı yetkisi

Atıf yapılan yasama belgeleri: Hukuk ve ticaret davalarının tanınması ve tenfizi ile yargı yetkisi hakkında Düzenleme 44/2001

Kısım.2 Bl.3, Kısım.2 Bl.4, Kısım.2 Bl.5, md.6(1), md.22, md.23, md.28, md.34

Atıf yapılan davalar: Freeport Plc/Arnoldsson (C-98/06) [2007] E.C.R. I-8319 (Avrupa Adalet Divanı (3. Daire))

Roche Nederland BV/ Primus (C-539/03) [2006] E.C.R. I-6535 (Avrupa Adalet Divanı (1. Daire))

Reisch Montage AG/ Kiesel Baumaschinen Handels GmbH (C-103/05) [2006] E.C.R. I-6827 (Avrupa Adalet Divanı (2. Daire))

Glaxosmithkline/Rouard (C-462/06) [2008] E.C.R. I-3965 (Avrupa Adalet Divanı (1. Daire))

Reunion Europeenne SA/Splithoff's Bevrachtungskantoor BV (C-51/97) [1998] E.C.R. I-6511 Avrupa Adalet Divanı (3. Daire))

* Çeviriden önceki adı **Multiple Defendants in European Jurisdiction Regulation**, yayımcısı **Sweet & Maxwell and its Contributors** olan makale, **European Law Review** adlı dergide [E. L. Rev. 2009, 34(1), 80-102] yayımlanmıştır. Makale, bu dergiden temin edilmek suretiyle Türkçe'ye çevrilmiştir. Makalenin Türkçe'ye çevirilerek **Küresel Bakış Çeviri Hukuk Dergisi'nde** yayımlanmasına izin veren yazar **Zheng Sophia Tang'e**, **European Law Review Dergisi'ne** ve yayımcı **Sweet & Maxwell and its Contributors'a** teşekkür ederim.

** Lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimcisi, Aberdeen Üniversitesi.

*** İstanbul Anadolu 29. Asliye Ceza Mahkemesi Hâkimi.

ÖZET

Birden çok davalısı olan davalar yargı yetkisi konusunda özel ilgi çekmektedir: Davacı, tüm davalılar aleyhindeki yargılamaları tek bir davada birleştirebilir mi? Eğer bu mümkünse, yargı yetkisi hangi mahkemeye ait olacaktır? Brüksel I, adaletin güçlü işleyişini kolaylaştırmayı, kesinliği artırmayı ve usul ekonomisini temin etmeyi amaçlayan 6 (1). maddesiyle yargı yetkisine ait bir kural getirmiştir. Bununla birlikte, bu amaçlara, pratikte başarılı şekilde ulaşılamamıştır. Bu makale, 6 (1). maddeyi ve bu maddenin Brüksel I'in diğer hükümleriyle bağlantılarını sistematik olarak analiz etmekte ve düzenlemenin gelecekteki gözden geçirilmesi ve reformu aşamasında hizmet etmek üzere öneriler sunmaktadır. Çok davalısı olan davalar yönünden belirsizliğe yol açabilecek alternatif yasal dayanakların kabulüne gerek bulunmadığı, bununla birlikte, hali hazırdaki hükmün, bu hükmün kötüye kullanılmasının önlenmesi, zayıf taraf yönünden esneklik sağlanması, çelişkili kararların önüne geçilmesi ve düzenlemedeki yargı yetkisine ilişkin diğer kurallar ile uyumlu olması bakımından daha uygun şekilde yorumlanması gerektiği ileri sürülecektir.

GİRİŞ

Avrupa'nın hukuk ve ticaret davaları alanındaki yargı yetkisine ilişkin kuralları, 44/2001 nolu Düzenleme'den (Brüksel I Düzenlemesi) ibaret Brüksel rejimi, (1) Brüksel Sözleşmesi (2) ve Lugano Sözleşmesi (3) tarafından uyumlu hale getirilmiştir. Brüksel I Düzenlemesi, topluluğun, tüm üye ülkelerde Brüksel Sözleşmesi'nin yerini alan ve Brüksel rejiminde en önemlisi haline gelen yasal enstrümanıdır.(4) Brüksel Düzenlemesi, Brüksel Sözleşmesi ve Lugano Sözleşmesi'nin yargı yetkisine ilişkin kurallarında bazı değişiklikler yapmış olmasına rağmen, sözleşmelerdeki kuralların devamı niteliğindedir.(5) Brüksel I Düzenlemesi'nin genel yargı yetkisi kuralı, yargı yetkisinin “davalının ikametgâhı kriterini esas alması ve davanın konusu veya tarafların bağımsız isteklerinin farklı bir ilişkilendirici faktörü esas aldığı birkaç iyi tanımlanmış durum haricinde bu kriterin her zaman belirleyici olması” prensibi üzerine kuruludur.(6)

Uyuşmazlık ve devlet bağlantısından kaynaklanan alternatif sebeplere dayalı özel yetki kuralı getirilebilir.(7) Ayrıca, bir üye devletin mahkemeleri, aşağıya aktarılan madde 6 (1) kapsamında birden çok davalı hakkında yargı yetkisini kullanabilir: Bir üye devlet içinde ikamet eden kişi aleyhine “farklı yargılamalardan

kaynaklanan uyuşmazlık arz eden kararların ortaya çıkmasından kaçınmak bakımından, talepler birlikte görülüp karar verilmesini uygun kılacak ölçüde yakın ilişkili ise, davalılardan birinin ikamet ettiği yer mahkemelerindeki belli sayıdaki davalılardan biri olması halinde” dava açılabilir.

Bu hüküm sadece pratik yararları değil prensiplere ilişkin mütalaaları da ortaya çıkarmaktadır. Yargı yetkisi, her bir davalının ikametgâhından veya uyuşmazlık ve devlet arasındaki esaslı ilişkiden değil ve fakat bağlantılı birlikte dava olunanın ikametgâhından kaynaklanmaktadır. Yargı yetkisine ilişkin bu temel, Brüksel I Düzenlemesi'nin amacı karşısında, haklılığı bulunup bulunmadığı hususu ile uygun bir sonuç elde etmek bakımından bu hükmün nasıl yorumlanması gerektiği merak uyandıracaktır. Bu makale, birden çok davalıyı kapsayan davalara ilişkin bu özel yetki kuralını incelemeyi amaçlamaktadır.

“Prensipere ilişkin mütalaalar” bölümünde, madde 6 (1)'in hali hazırdaki formüle edilmiş şeklinin temelini oluşturan ve uygulamada doğru yorumunu belirleyen Brüksel I Düzenlemesi'nin davalı çokluğu durumunda yargı yetkisi kuralının prensiplerine ilişkin mütalaaları incelenecektir. “Madde 6(1)'in uygulanması” bölümü, uygulamada madde 6 (1)'in Adalet Divanı tarafından nasıl yorumlandığı konusuna odaklanmakta ve bu yorumun yerindeliğini eleştirel olarak analiz etmektedir. Bu bölüm, ayrıca, bu hükmün uygulamaya konduğu zaman doğru yorumun nasıl olması gerektiğini tespit etmek bakımından, üye ülkelerin ulusal mahkemeleri tarafından ortaya konulan farklı yorumları da incelemektedir. “Diğer yargı yetkisi kuralları ile etkileşim” bölümü, davalı çokluğu durumunda yargı yetkisi kuralının tüm Avrupa yargı yetkisi sistemi üzerindeki etkisini araştırmak için, madde 6 (1) ve Brüksel I Düzenlemesi'nin diğer yargı yetkisine ilişkin kuralları arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Sonuç bölümünde ise bazı gözlemler ve öneriler sunulmaktadır.

PRENSİPLERE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

Farklı davalılar aleyhine yürütülen yargılamaların bir üye ülkenin mahkemelerinde birleştirilmesine neden izin verilmelidir? Madde 6 (1)'in haklılığı ne şekilde ortaya konabilir? Madde 6 (1)'in yorumlanması sırasında hangi prensipler dikkate alınmalıdır? Bu soruların cevaplanması için, Brüksel I Düzenlemesi'nin prensipleri, amaçları ve yapısı dikkate alınmalıdır.(8) Brüksel I Düzenlemesi'nin yasal temeli Avrupa Birliği Sözleşmesi'nin 65. maddesidir.(9) Bu madde,

kişilerin serbest dolaşımını temin etmek ve bir özgürlük, güvenlik ve adalet alanı geliştirmek ve sürdürmek bakımından alınması gereken tedbirlerin bir parçası olarak yargısal dayanışma gerekliliğini doğrulamaktadır.(10)

Yargısal kararların karşılıklı tanınması ve tenfizi, Avrupa Birliği içinde hukuk ve ticaret davalarına ilişkin yargısal yardımlaşmanın köşe taşıdır, (11) ki bu da, Birlik içindeki yargısal kararların otomatik olarak yerine getirilmesini mümkün kılmak bakımından, üye ülkelerin mahkemelerince aykırı kararlar verilmesi riskini minimize etmeyi gerektirir.(12)

Yargıya erişim, gerçek bir Avrupa yargı alanının bir diğer temel amacıdır.(13) Bu da, Avrupa enstrümanlarında yer alan yargı yetkisine ilişkin kuralların, dava açan taraflara, temel bir hak olan adil yargılama hakkını sunması ve AİHS'nin 6 (1) maddesi ile uyumlu olmasını gerektirir.(14) Bundan başka, doğru bir yargısal sistem, yetkili mahkemenin kolayca tespitini ve hızlı ve etkili bir yargılamayı mümkün kılacak şekilde, yargı yetkisine ilişkin sonuçlarının tahmin edilebilirliği oldukça yüksek kuralın varlığını gerektirir.(15) Bu nedenle, 6(1). madde, yargısal yardımlaşma, yargıya erişim, yasal belirlilik ve usul ekonomisi olarak adlandırılan dört önemli prensip kapsamında değerlendirilmelidir.

Yargısal Yardımlaşma

Bağlantılı taleplere ilişkin paralel yargılamalar birden çok üye ülkenin mahkemeleri önüne getirildiği zaman, yargısal yardımlaşmayı temin eden yargı yetkisine ilişkin yerinde bir kural özel öneme sahip olur. Bağlantılı taleplere ilişkin örtüşen yargılamalar, düzenlemenin esaslı amacını zora sokacak nitelikte iki veya daha fazla ülkede bağdaştırılamaz nitelikte kararlar verilmesi riskini ortaya çıkarır. Bu, davacının İngiltere ve Almanya'da birlikte borçlu olan kişileri dava ederek çifte karar alması halinde mümkün olabilir; Bu, davalıların bir haksız fiilin ortak icra edenleri oldukları iddia edildiği ve mahkemelerden birinin davayı kabul edilebilir, diğerinin edilemez bulduğu zaman mümkün olabilir; Bu, sözleşmeye dayanan ve davalı A'ya yöneltilen bir talebin B aleyhine yöneltilen ve haksız fiil sebebine dayanan talepten kaynaklanması ve iki ayrı mahkemenin, B'nin bir kusuru olup olmadığı konusunda farklı görüşe varması halinde mümkün olabilir. Bazı davalarda, uyumsuzluk arz eden bu kararların yasal sonuçları örtüşmez türden değil ise de, çelişki arz eden kararların yerine getirilmiş olması, uygulama yönünden istenmeyen bir durum olacak ve davanın

tarafına belirsizlik ve adaletsizlik getirecektir.(16) Brüksel I Düzenlemesi'nin 6 (1). maddesinin esası, bağlantılı talepler hakkındaki ayrı yargılamalardan kaynaklanan farklı üye ülkelerin mahkemelerince verilen bağdaşmaz nitelikteki kararların verilmesini önlemek suretiyle, yargısal yardımlaşmayı ve yargının güçlü işleyişini kolaylaştırmaktır.(17)

Adalete Erişimde Eşitlik

Adalete erişim, sadece, davacının, basit ve etkili bir usule uygun olarak yetkili mahkeme önünde dava açmasını değil, ayrıca davalının uygun bir yargı alanında kendini savunma hakkını da içerir. Ayrı yargılamalara konu olacak taleplerde bulunulmasının davacıyı kısmen veya tamamen talebinden vazgeçmeye zorlayacak masraf ve zorluklara neden olduğu durumlarda, bu yargılamaların birleştirilmesini kolaylaştıracak güçlü bir yargısal mekanizmanın olmaması, davacının adalete erişim hakkının varlığını sorgulanabilir kılacaktır. Ülke dışındaki davaların iyi şekilde yürütülmesi önündeki engellerin ortadan kaldırılması için uygun bir yargı yetkisi kuralı gereklidir.

Davalının duruşmada kendisini savunma hakkı *actor sequitur forum rei* prensibi ile teminat altına alınmıştır. Birkaç özel durum haricinde, yargı yetkisi, genel olarak davalının ikametgâhı temelinde dayanır ve bu temele dayalı yargı yetkisinin kullanılması her zaman mümkün olmalıdır.(18) Geleneksel olarak alternatif yargı yetkisi takip eden sebeplere göre belirlenir: Uyuşmazlığın, davacının daha zayıf taraf kabul edildiği kategoride nitelendirildiği durumlarda (örn. bakım alacağı olanlar, tüketiciler, istihdam edilenler, sigorta altında olan kişiler) davacının yargı yeri, davanın belirli bir devlet mahkemesinde görülmesinde bu devletin yararlarının bulunduğu hallerde (örn. kamu kayıtları ile ilgili uyuşmazlık) bu devlet mahkemesi, uyuşmazlık ve spesifik bir yargı yeri arasında fiili bağlantı bulunması halinde bu yargı yeri veya tarafların uyuşmazlığı götürmeye niyetli olduğu yargı yeri. Bununla birlikte, madde 6(1) yargı yetkisine ilişkin tek bir kriter sunmaktadır. İkametgâhı davaların birleştirilme yeri olarak seçilen ve “temel” davalı olarak adlandırılan davalı haricinde, diğer davalılara ilişkin yargı yetkisi, “temel” davalı aleyhindeki bağlantılı bir davadaki genel yargı yetkisi kuralından kaynaklanır. Yargı yetkisinin, farklı talepler arasındaki yakın bağlantı ve birlikte davalılara ilişkin genel yargı yetkisinden kaynaklanması nedeniyle, bu iki unsur, davalının adalete erişimini korumak bakımından dikkatlice değerlendirilmelidir. Sonuç itibarıyla, madde 6 (1), davanın taraflarının adalete erişim hakkını etkilemekten kaçınmak bakımından çok geniş veya çok dar yorumlanmamalıdır.

Yasal Belirlilik

Davacı başvurabileceği mahkemeyi kolayca tespit edebilmeli ve davalı, hakkında dava açılacak mahkemeyi makul olarak tahmin edebilmelidir.(19) Davacının perspektifinden, madde 6(1) herhangi bir üye devletin ulusal maddi hukukunun etkisinden bağımsız olarak yorumlanmalıdır. Davalının perspektifinden, madde 6(1), davacının birlikte davalıların herhangi birinin ikametgâhı mahkemesini seçme özgürlüğüne sahip olması nedeniyle belli düzeyde belirsizlik oluşturur. Sonucu itibariyle, madde 6(1), davalıların uyuşmazlığı çözecek potansiyel mahkemeyi tahmin etmelerini mümkün kılmak üzere, her bir davalı aleyhine yapılacak talepler arasında belli bağlantıların varlığını gerektirir.

Usul Ekonomisi

Bir yargısal sistemin doğru çalışması için, yargısal prosedür ucuz ve karşılanabilir olmalıdır. Bağlantılı taleplerde aynı birbiriyle örtüşen yargılamalarla ilgili açık problemlerden biri maliyet ve ayrı davalar açılmasındaki zorluktur. Birden çok üye ülkenin mahkemelerinde bağlantılı talepler hakkında paralel yargılamalar olduğu zaman, yargısal prosedürün etkili işlemesi ve usul ekonomisi bakımından bu talepleri birleştirmek iyi olacaktır. Bu, şüphesiz, toplam dava maliyetini düşürür, prosedürü basitleştirir ve özellikle davacıya yarar sağlar. Ayrıca, birleştirme, mahkemenin diğer üye ülkelerin mahkemelerindeki sonuçlara dayanarak karar vermek zorunda olması halinde, ortaya çıkması muhtemel yargılamanın uzaması sorununun önüne geçer. Bununla birlikte, usul ekonomisi, yargı yetkisi kuralının sadece tali bir amacıdır. Dava belgelerindeki benzerliklerden kaynaklanan ekonomik avantaj veya yasal problemlere yaklaşım biçimi davaların birleştirilmesini haklı göstermeye yeterli değildir. Usul ekonomisini yegane veya öncelikli olarak mütalaa etmek, madde 6'nın geniş yorumlanmasına ve davalının adalete erişimine zarar verebilir.

Doğal Yargı Yeri?

Son olarak, belirtmek gerekir ki, Brüksel I Düzenlemesi'nin 6(1) maddesi, uyuşmazlık ve yargı yeri arasındaki fiili bağlantı veya yargı yerinin uygunluğunu esas almış değildir. *Forum conveniens* veya en yakın bağlantı gibi bir değerlendirme söz konusu değildir. Sonuç olarak, yargı yetkisinin verildiği devlet kaçınılmaz olarak doğal yargı yeri veya en uygun yargı yeri değildir. Örneğin, birisi hariç tüm davalılar iddia edilen haksız fiili hiçbirinin ikametgâhı olmayan tek bir ülkede

gerçekleştirir ise, davacı, tüm faktörler birlikte değerlendirildiğinde en uygun yargı yeri olsa bile, tüm davalılar aleyhine bu ülkede birleştirilmiş bir dava açamaz.

Bu özelliği madde 6 (1)'in zayıflığını belirlemektedir: Bazı davalarda bu durum makul olmayan sonuçlara neden olur ve madde 6(1) kapsamında belirlenen yetkili mahkeme uygun seçim olmayabilir. Bu, ayrıca davalıların beklentisine de zarar verebilir. Ana davalı haricinde, tüm davalılar, doğal olarak, herhangi bir davalının ikametgâhının bulunduğu ülke yerine, tüm uyuşmazlığın en yakın ilişkili olduğu ülkenin yargı yetkisine tabi olacaklarını umacaklardır. Sonuç olarak, kimi görüşler, birleştirilmiş davanın, yeterli sayıdaki davalılar grubu hakkında yargı yetkisine sahip olan mahkemede açılabilmesini önermektedirler.(20) Bununla birlikte, bu yaklaşım “yeterli sayının” ne şekilde tespit edileceği yönünde belirsizliğe yol açabilir ve davalının adalete erişimini sorgulanabilir kılacak şekilde davacıya çok sayıda seçenekler sunabilir.

MADDE 6 (1)'İN UYGULANMASI

Prensipier bölümü, madde 6 (1)'in formüle edilmiş şeklini ve yorumlanması konusundaki prensipleri belirlemektedir. Madde 6 (1) pratikte pek çok belirsizlik ve problem ortaya çıkarmaktadır. Bu bölüm, bu hükmün nasıl yorumlandığını ve pratikte nasıl yorumlanması gerektiğini incelemektedir.

Davalıların İkametgâhı

Davalılardan birisinin ikametgâhında olması gereken yetkili yargı yerini seçme hakkı, madde 6 (1) hükmüne göre davacıya tanınmıştır. Şüphesiz, bu kural, ancak tüm davalıların üye ülkeler içinde ikamet etmesi halinde uygulanır. Tüm davalılar aleyhine birlikte açılmak üzere ikametgâhı seçilen ana davalı üye ülkelerden birinde ikamet ediyor ise ve diğer davalılar üye ülkeler dışında ikamet ediyor iseler, ana davalının ikametgâhının bulunduğu üye ülke, ulusal yargı yetkisi kurallarına veya Düzenleme'nin 22 ve 23. maddeleri hükümlerine göre, diğer yargılamaların bu yargı yerinde birleştirilip birleştirilmeyeceğine karar verecektir. Davalılardan biri üye ülkeler dışında ikamet ediyor ve fakat Düzenleme'nin 4. maddesine göre bir üye ülkenin yargı yetkisine tabi ise, diğer davalılar, Düzenleme'nin yargı yetkisi veren başka bir hükmüne göre yetkili kılınmadıkça, diğer AB davalıları yargılamada bir araya getirilemez.(21)

Bir davalının ikametgâhını seçme zamanı da hayati öneme sahip olabilir. Takip eden iki durumda zorluklar ortaya çıkabilecektir: (1) Bir davanın başlangıçta “ana” davalı aleyhine açıldığı, davalının ülke içinde ikamet etmediği ve mahkemenin diğer sebeplere dayanarak yetkili olduğu kanaatine vardığı zaman.(22) Davacının diğer üye ülkelerde ikamet eden birlikte davalılara katılmak için başvurduğu zaman, “ana” davalı ikametini yargı yerinde edinmiştir. (2) Dava açıldığında, ana davalı dışındaki diğer davalılar üye ülkeler dışında ikamet ettikleri ve davacının, adı geçen davalıların ikametgâhlarını üye ülkeler içinde olacak şekilde değiştirmelerinden sonra onlar hakkındaki yargılamaya katılmak için başvurduğu zaman. Bu durumlarda, madde 6(1) ancak, bir davalının ikametgâhının belirlenmesinde dikkate alınacak zamanın, davanın ilk açıldığı zaman değil ve fakat diğer davalılara katılma zamanı olduğu takdirde uygulanabilir.

İngiltere Mahkemesi, Adalet Divanı tarafından net bir cevap verilmeden önce, Brüksel Sözleşmesi'in yorumuyla ilgili olan *Petrotrade Inc / Smith*,(23) davasında bu sorunu cevaplamıştır. İlk davalı, davacının, İngiltere'de sahtecilik yapan ve Birleşik Krallık içinde kalma şartıyla mahkemece kefaletle tahliye edilen önceki işçisiydi. Davacılar, 1993'teki, geleneksel İngiliz yargı yetkisi kurallarına dayanarak, onun aleyhine tedbir uyguladılar. İlk davalı, iki Belçikalı şirketle birlikte bir başka sahtecilik yaptı ve davacılar 1997'deki İngiltere'deki davaya Belçikalı şirketlerin yanında birlikte davalı olarak yer almak üzere katılma talimatı verildi. İlk davalı, bu tarihten önce İngiltere'de ikametgâh hakkını kazanmıştı. Belçikalı şirketler, asıl talep yapıldığında ana davalının İngilterede ikamet etmediği sebebine dayanarak yargı yetkisine karşı çıktı. Thomas J., yargı yetkisi sorununun, ilk yargılamanın başlatıldığı zaman çözülmesi ve sonrasında da yetkili mahkemenin sabitlenmesi gerekliliğini Sözleşme'nin amacı olarak değerlendirmiştir.(24) Ayrıca, bir davacının sonradan değiştirmeyen bir yetkili mahkemeyi tespit edebilmesi de önemlidir.(25) Belirlilik ve tahmin edilebilirlik için, ikametgâh yerinin, kabul edilen yargı yetkisinin sonraki değişikliklerden etkilenmemesi için, davanın ilk açıldığı zamanda tespit edilmesi gerektiği doğrudur.(26) Bununla birlikte, bu özel durumda, davacıların aynı olaylara dayalı olarak Belçika'da bu iki davalı aleyhine başka bir dava açabileceğinden, yargı yetkisine ilişkin kararın bağdaşmaz kararların verilmesi riskini doğurabileceğini fark etmek te gereklidir.(27)

Taleplerin Sıkı Bağlantı İçinde Olması

Madde 6(1)'in uygulanması için, ayrı yerlerde yargılama yapılmasından kaynaklanan bağdaşmaz kararlar verilmesi riskinden kaçınmak için, farklı

davalılar aleyhindeki taleplerin birlikte görülüp karara bağlanmasının çok önemli olduğu konusunda mahkemenin tatmin olması gerekir.(28) A.G. bağlantı şartı için iki sebep bildirmektedir:

“Bu gereklilik, bir taraftan farklılık gösteren kararlar verilmesi riskini düşürür, diğer taraftan, davalılardan birinin ikamet ettiği ülke mahkemesi kapsamında çıkarılması yönündeki istenmeyen sonuçtan kaçınılmasını sağlar.(29)

Yakın bağlantı şartı, davalının adalete erişimini korumak bakımından haklı bulunmaktadır.(30) Bununla birlikte pratikte takip eden zorlukları beraberinde getirmektedir: Yakın bağlantının varlığına nasıl karar verilecektir? Taleplerin birleştirilmesini haklı göstermesi bakımından bu yakınlık ne düzeyde olmalıdır?

Kalfelis davasındaki Adalet Divanı'nın kararına göre, bağlantının niteliği, Düzenleme kapsamında hakların ve ilgili kişilerin eşitliği ve birliğinin temini için, Topluluk yönünden tek bir anlam ifade edecek şekilde bağımsız olarak belirlenmelidir.(31) Davacı davayı açmak için hangi yargı yerini seçerse seçsin, mahkemelerin, taleplerin madde 6(1)'in uygulanmasını mümkün kılacak şekilde yakın bağlantı içinde olup olmadığı konusunda, aynı ve birbiriyle uyumlu kararlar vermesi önemlidir. Mahkemeler, genel olarak, ilişkileri fiili ve hukuki yönden değerlendirmelidirler. Madde 6(1)'in şartını karşılayacak en açık ilişki, taleplerin hem fiilen hem de hukuken esas itibariyle aynı olmasıdır.(32) Birlikte davalılar eğer ortak borçlular ise, aynı vakıalar bütünü bu taleplerle uğraşan herhangi bir mahkeme tarafından değerlendirilecek ve mahkeme bu meselelere aynı hukuk alanını uygulayacaktır. Bununla birlikte, diğer vakılarda talepler arasındaki bağlantının madde 6(1)'in uygulanmasını mümkün kılacak kadar yeterli olup olmadığı net değildir.

Taleplerin Hukuki Anlamda Değil ve fakat Fiili Anlamda Esası İtibariyle Aynı Olması.

Bazen, farklı davalılar aleyhine yapılan talepler hukuken değil ve fakat fiilen esas itibariyle aynıdır. Örneğin, bir paket turu sözleşmesini imzalayan kişi seyahat operatörü tarafından zarara uğratılır. Seyahat operatörü aleyhine yapılan talep haksız fiilden kaynaklanırken, acente aleyhine yapılan talep sözleşmeden kaynaklanır.(33) Üretici aleyhine yapılan talep haksız fiilden, perakendeci aleyhine yapılan talep sözleşmeden kaynaklanmasına karşın, her iki talep arasında esaslı miktarda örtüşen meseleler vardır. Adalet Divanı'nın *Réunion européenne SA*.(34)

davasındaki kararından sonra, farklı davalılar aleyhindeki taleplerin farklı hukuki sebeplerden kaynaklandığı zaman madde 6(1)'in uygulanıp uygulanmayacağı hususunda devamlılık arz eden tartışmalar olmuştur. Mahkeme, dava ile açık bir ilgisi olmayan takip eden tartışmalı ifadeye bulunmuştur: “Farklı davalılar aleyhine yöneltilen ve birinde sözleşmeye ve diğeri haksız fiil sorumluluğuna dayanan iki talebe ilişkin tazminat davaları arasında bağlantı var sayılamaz”.(35)

Bu ifade, Mahkeme’ce, madde 6 (1)’in uygulanması ile ilgili geniş bir prensibin belirlenip belirlenmediği ve doğru olup olmadığı konularında pek çok tartışmayı ortaya çıkarmış ve yanlış veya sıra dışı olduğu gerekçesiyle eleştirilmiştir.(36) Mahkeme, etkilerini ve sonuçlarını dikkate almadan bu beyanda bulunmuştur.

Eğer, aynı grup vakıalar, birden çok davalılar aleyhine yapılan taleplerde, bu taleplere bakan mahkeme tarafından birlikte dikkate alınacak,(37) bir talep diğer talep hakkındaki karara dayanacak(38) veya uygulanacak hukuk, bir davalının sorumluluğunu diğer davalının eylemlerinin sonuçlarını da içerecek şekilde genişletecek ise(39), davacının birden fazla dava açmasını gerekli görmek makul değildir. Farklı yargılamalar, bağdaşmaz kararların ortaya çıkmasına neden olacak ve kararların tanınması ve tenfizinde zorlukları beraberinde getirecektir.

Diğerleri *Réunion* kararını yanlış olarak görmemekle birlikte, bu ifadeye madde 6 (1) kapsamında açılan tüm davalara uygulanacak geniş bir prensip muamelesinde bulunmayı reddettiler.(40) Yakın tarihte *Freeport Plc / Arnoldsson* davasında verilen karar da bu tutumu benimsedi.(41) Mahkeme buna takip eden üç sebebi gösterdi: İlki, *Réunion* davasının madde 6 (1) yerine madde 5 (1) ve madde 5 (3)’ün uygulanmasına ilişkin olması, ikincisi, *Réunion* kararının davalılardan hiçbirinin ikamet etmediği üye ülkelerden birinde açılan bir dava ile ilgili bulunması ve üçüncüsü *Réunion* kararındaki ifadenin madde 5 (3) kapsamında yapılmış olmasıydı. Bu madde, birden fazla haksız fiile veya haksız fiil benzeri olaya ilişkin davanın, haksız fiilde bulunanın ikametgâhı mahkemesinde veya haksız fiile ilişkin olayın gerçekleştiği yerde birleştirilebileceğini, ancak biri haksız fiile diğeri sözleşmeye dayalı taleplerin bu şekilde birleştirilemeyeceğini açık olarak belirtmektedir. Sonuç itibariyle *Réunion* ifadesi hatalı olmamakla birlikte madde 6 (1)’in yorumlanmasına ilişkin bağlayıcı bir prensip olmayacaktır.(42) *Freeport* kararı, farklı davalılar aleyhine yapılan talebin aynı hukuki sebebe dayanmasına gerek olmadığını açıklığa kavuşturmuştur.(43) Bu hikayenin sonu gibi görünmektedir. Bununla birlikte, taleplerin aynı hukuki sebebe dayalı

olmasının hiçbir önemi olmadığı anlamına da gelmemektedir. Böyle bir durum, madde 6 (1)'in uygulanması, özellikle, çok tarafı olan yargılamaların bağdaşmaz kararların ortaya çıkmasına neden olup olmayacağı açısından, talepler arasındaki bağlantının yeterli olup olmadığına tespitinde dikkate alınacak faktörlerden biri olacaktır

Esası İtibariyle Benzer ve fakat İlgisiz Vakıalar

Bir uyuşmazlık genel olarak iki tip vakıa içerir: Önemli ve önemsiz olanlar. Önemli olanlar, bir haksız fiil davasında haksız fiil oluşturan eylemler ve sözleşmenin oluşturulmasına, geçerliliğine, hükümlerine, tamamlanmasına ilişkin sözleşmeye dayalı meseleler ve bir sözleşmeye dayalı anlaşmazlıkta sözleşmeye aykırılıklar gibi bir uyuşmazlığın dayandığı vakılardır. Önemsiz vakıalar, davalıların kimliği gibi bir talebin dayanağını oluşturmayan diğer gerçeklerdir. Bazen, farklı davalılar aleyhine yapılan ayrı taleplerdeki önemli vakıalar esası itibariyle benzer, bazen hatta aynı ve fakat bağlantısızdır. Tipik örnek Avrupa patentinin iddia edilen ihlalidir. Bir Avrupa patentinin verilmesinden sonra, bu patent, her bir devlet yönünden verilir ve her bir devlette bağımsız bir ulusal patent gibi muamele görür. Bununla birlikte, bu ulusal patentler aynı patent uygulamasından kaynaklanır ve genellikle aynıdır. Eğer farklı davalıların, özellikle bir grup şirkete ait olanların, benzer davranışlarla farklı ülkelerdeki patenti ihlal ettikleri iddia edilir ise, davalılar aleyhine yapılan talep benzer konuya ilişkin olur ve benzer hukuki sorunları ortaya çıkarır. Bununla birlikte, bu talepler paralel ve fakat bağlantısız vakılardan kaynaklanır.

Oldukça yaygın bir yorum biçimi, farklı taleplerdeki esaslı vakıaların birbirleri ile direkt bağlantısı olmamasına karşın, vakıalar arasındaki esaslı benzerlik madde 6 (1) in uygulanmasına yeterli olduğunu savunmaktadır.⁽⁴⁴⁾ Bu yorum aşırı derecede geniştir. Zira, bu durumda, madde (6)1 sadece bağlantılı taleplere değil, dava sebebi aynı olan bağlantısız olanlara da uygulanacaktır. Örneğin, bir şirket iki bağlantısız şirkete mal satmak amacıyla iki ayrı sözleşme imzalar. Her iki sözleşme aynı içerikte olup aynı modele dayanmaktadır. Her iki alıcı ödeme yapmamıştır. İki alıcı aleyhine yapılan talepler esası itibariyle benzer ve fakat tamamen bağlantısızdır. Farklı mahkemeler tarafından verilecek kararların birbirleriyle bağdaşmazlık içinde olması imkansızdır ve davaların birleştirilmesinin haklılığı yoktur.

Dar bir yorum, esasa ilişkin vakıaların paralel ve fakat bağlantısız olması halinde farklı davalılar aleyhine yapılan talepler arasında yakın bağlantı bulunmadığı yönündedir. (45) Brüksel Sözleşmesi'nin 6 (1) maddesinin yorumlanmasına ilişkin *Roche Nederland BV / Primus*, (46) davasında son zamanlarda Adalet Divanı'nca verilen bir kararla bu doğrulanmıştır. Bu davada davacılar Avrupa patentinin ortak sahipleriydi. Bu patent kendilerine sözleşmeye taraf 10 devlet tarafından verilmişti. Davalılar Roche grubu içinde dokuz şirket idi; Hollanda'da kurulmuş bulunan Roche Nederland'ın yanında, altı farklı sözleşmecisi devlet, İsviçre ve Amerika Birleşik Devletleri'nde kurulmuş olan sekiz diğer şirket bulunmaktaydı. İddia ettikleri patent haklarının ihlal edildiği konusunda davacılar, Roche Nederland'ın ikametgâhı mahkemesinde tüm birlikte davalılar aleyhine dava açtılar. Konuyla ilgili bir esaslı soru, farklı Avrupa'lı davalılar aleyhine yapılan talepler hakkında, Hollanda Mahkemesi'nin, Brüksel Sözleşmesi'nin 6 (1)'inci maddesi kapsamında tüm davalılar hakkında yargı yetkisine sahip olup olmadığıdır. Adalet Divanı, farklı ülkelerde kurulan farklı davalı şirketlerin, ülke bazında verilen ve korunan patent haklarını ihlal eden birbirinden bağımsız eylemlerde bulunduğu gerekçesiyle, bu taleplerin yakın bağlantı içinde olmadığı ve madde 6 (1)'in uygulanamayacağına karar verdi. İhlal teşkil eden aktiviteler ve patent ihlali olarak adlandırılan ve taleplerle esaslı bağlantı içinde olan vakıalar benzer olmakla birlikte aynı değildi. (47) Bu patentlerin, kendi topraklarında gerçekleştirilen eylemlere ilişkin olarak farklı ülkeler tarafından korunduğu görüşüne varıldı. Sonucu itibarıyla, paralel yargılamalar sonucunda verilen kararlar arasındaki olası farklılıklar, aynı somut durum kapsamında gerçekleşmiş olarak görülmedi. (48)

Roche kararı, benzer, fakat bağlantısız maddi vakıalara ilişkin davaların, madde 6 (1)'in şartlarını karşılayacak derecede yakın bağlantılı kabul edilemeyeceği önermesinde bulunmaktadır. Pek çok davada, talebi oluşturan vakıalar bağlantısız, fakat dava konusu veya davalılar gibi önemli olmayan vakıalar bağlantılıdır. *Roche* kararına göre, dava konuları veya davalılar arasındaki muhtemel yakın ilişkiye bakılmaksızın, talep ile doğrudan bağlantısı bulunan maddi vakıalar önem arz etmektedir. Bununla birlikte, madde 6 (1)'in anlamını idrak edebilmek bakımından bu iyi bir yorum değildir. *Roche* davasında, davalılar açık şekilde yakın bağlantılı idiler; Davalılar aynı grubun bir parçasıydılar ve ortak bir hareket tarzı sergilediler. Onlar aynı eylemlerden kaynaklanan yasal sonuçların aynı olmasını umabilirler, birbirlerinin ikametgâhı mahkemesinin yargı yetkisine tabi

olmaktan dolayı şaşırırmazlardı. Diğer davalarda, dava konuları arasındaki bağlantı, madde 6 (1)'in uygulanmasını haklı gösterirdi. Bir şirketin İngiliz ve Amerikan sigorta şirketleriyle ayrı ayrı sigorta sözleşmesi imzaladığını ve sigorta edenlerin her birinin, sigorta edilen şirkete karşı sınırlı bir sorumluluk kabul ettiğini farz edelim. Bu iki sözleşme aynı riske ilişkin olup, aynı sözcüklerle yazılmış ve fakat görüşmeler birbirinden bağımsız ve ayrı ayrı yapılmıştır. Her iki sigorta eden arasında bağlantı bulunmamaktadır.(49) Her bir sigorta edilen aleyhine yapılan taleplere ilişkin maddi gerçekler benzer, ancak bağlantısızdır. Bununla birlikte, iki sigorta sözleşmesinin konusu bağlantılıdır. Sigorta edilen her iki sigorta edenden da tam olarak yararlanamayabilir ve sigortacılar arasında rücu anlaşması olabilir. Bu durumda, farklı yargılamalardan kaynaklanan bağdaşmaz kararlar ortaya çıkabilir.(50) Talebe neden olan maddi vakıalar bağlantısız olmasına rağmen, davalılar veya dava konuları arasındaki bir bağlantı bağdaşmaz kararların önüne geçmek yönünden, yargılamaların birleştirilmesi işlemine haklılık kazandırabilir. Sonucu itibarıyla, prensipte, bir talebe neden olan benzer, fakat bağımsız vakıaların yargılamanın birleştirilmesi için yeterli olmamasına karşın, önemli olmayan vakıalar arasında, farklı yargılamalardan kaynaklanan bağdaşmaz kararların ortaya çıkmasına neden olacak türden başka bağlantıların varlığı halinde, madde 6 (1) kapsamında davaların birleştirilmesinin haklı olduğu yönünde ılımlı bir yorumlama daha arzu edilebilir olacaktır.(51)

“Bağdaştırılmaz Kararlar” Tabirinin Yorumu

Yukarıda tartışıldığı üzere, farklı taleplere uygulanması gereken kanun ile vakıalar arasındaki hangi ilişkilerin madde 6 (1)'in gerekliliklerini karşılayacağı konusunda genel bir kurallar bütünü yoktur. Testin uygulanmasındaki anahtar prensip, bağımsız yargılamalardan bağdaşmaz kararların ortaya çıkıp çıkmayacağını görmektir. Bağdaşmaz kararların ortaya çıkmasından kaçınmak madde 6 (1)'in ve Brüksel I Düzenlemesi'nin diğer hükümlerinin temel prensiplerinden biridir. (52) Fakat “bağdaşmaz” kararlar nedir?

“Bağdaşmazlığın” yorumu konusunda iki görüş vardır. Geniş yorum, madde 6 (1)'in madde 28 (Sözleşme'nin 22. maddesi) ile aynı doğrultuda yorumlanması gerektiğini ileri sürmektedir. (53) Amacı bağlantılı davalarda, çelişkili kararlardan kaçınmak ve Topluluk içinde yargının doğru işleyişini kolaylaştırmak olan 28. madde, *lis pendens* hukuki kurumu ile ilgili hükümler içermektedir.(54) Madde 28'in yorumlanması, ayrı tenfiz mükün olduğu durumlarda dahi, tüm

çelişkili kararları içerecek genişlikte olmalıdır.(55) Sonucu itibariyle, ayrı ayrı infaz edilebilse ve yasal sonuçları örtüşmese bile, bağdaştırılamaz kararlar, maddi gerçeğe veya hukuki bulgulara ilişkin çelişkili kararların olduğu yerde ortaya çıkabilir.(56)

Diğer yandan, “bağdaşmazlığın” kararların sonuçlarının örtüşmediği durumu kapsadığı yolunda bir dar yorum bulunmaktadır.(57) Bu görüş, *Roche* davasında A.G. Leger tarafından desteklenmiştir.(58) İleri sürülmektedir ki, madde.6(1) madde 28'den daha sınırlayıcı yorumlanmalıdır. Çünkü, madde 28, kendisine ilk dava açılan mahkeme hariç, mahkemelere, madde (2)' nin etkisinden sistematik olarak mahrum kılmayan yargılamanın durdurulması veya yetkisizlik kararı verme seçeneğini sunmakta iken, madde 6(1), birlikte davalıları sistematik olarak kendi ikametgâhlarında dava edilme hakkından yoksun kılmaktadır.(59) Bundan başka, 6(1). maddenin işleyişi, hükmü kötüye kullanma ve yargı yeri pazarı kurma şansına sahip olan davacı tarafından belirlenebilir. 28. maddenin işleyişi yargının güçlü işleyişini temel alan mahkemenin yetkisine bağlıdır.(60) Sonucu itibariyle, 6 (1). maddedeki “bağdaşmaz kararlar” tabiri madde 28'deki kavramdan daha dar ve madde 34 doğrultusunda yorumlanacaktır. Madde 34, eğer kararlar, tanınma işlemi için başvurulmuş ülkedeki kararlar ile(61) veya üçüncü bir ülkedeki daha önceki kararlar ile(62) bağdaşmaz nitelikte ise, mahkemeye, diğer üye devletlerin mahkemelerince verilen kararların tanınması ve tenfizinin reddi imkanını vermek suretiyle, Düzenleme'nin amacına bir istisna getirmektedir. Madde 34'teki “bağdaşmazlık” terimi aynı zamanda infaz edilemeyecek kararları kapsamak üzere dar olarak yorumlanmak zorundadır.

Bağdaşmazlığın yorumu hayati niteliktedir. Maddenin anlamının, Brüksel I Sözleşmesi'nin esaslı gerekliliğini ve üye ülkelerin yargısal yardımlaşmasının doğru işlenmesini mümkün kılacak şekilde tespiti gerekmektedir. Bu yönden, madde.6(1) ve madde 28 reddedilemez bir bağlantıya sahiptir: Her ikisi de, yargısal yardımlaşmaya ilişkindir ve bağlantılı taleplerle ilgili uyumsuzluk arz eden kararlardan kaçınır. Daha önemli olarak, birleştirilmiş bağlantılı yargılama olanağı, kendisine ilk dava açılan haricindeki mahkemeye yetkisizlik kararı verme yetkisinin tanınması için bir faktördür.(63) Bunun aksine, 6(1), 34(3) ve (4). maddelerin işleyişi farklıdır. Madde 34(3) ve (4) Düzenleme'nin temel prensibine istisna getirmekte ve yabancı kararların tanınmasının reddinin mümkün olduğu sebepler koymaktadır. Bu maddeler “bağdaşmazlık” konusunu daha esaslı bir

düzye düzenlemektedir. Bundan başka, madde 6 (1) farklı davalılar aleyhine yapılan yargılamalara ilişkin bağdaşmaz kararları düzenlemekte iken, madde 34(3) ve (4) aynı taraflar arasındaki anlaşmazlıklar hakkındaki bağdaşmaz kararlara ilişkindir. “Bağdaşmazlığın” düzeyi tamamen aynı olmamalıdır. Açıktır ki, madde 34(3) ve (4)'ün yorumu, madde 6 (1)'in amacı yönünden çok dardır. İki kişinin birlikte haksız fiil işleyen olduğunu varsayalım. İki ayrı dava iki ayrı üye devlette aylehlerine açılmış olsun. Mahkemelerden biri talebi kabul, diğeri reddetmiş olsun. Bu kararlar, farklı ülkelerdeki farklı kişiler aleyhine aynı zamanda infaz edilebilir. (64) Ancak, yargısal kararların uyumlu olması, davacıların adil muameleye tabi tutulması ve usul ekonomisi yönünden bunların birlikte görülmesi daha iyidir.

Madde 28 mahkemelere kendi takdirlerine göre karar verme yetkisi tanıırken, madde 6 (1)'in davacıya yargı yerini seçme özgürlüğünü verdiği doğrudur. Bu, madde 6(1)'in daha kısıtlayıcı şekilde yorumlanması gerektiği anlamına mı gelir? Madde 28, başka şartlar altında yargı yetkisine sahip olan mahkemeye davanın durması veya yetkisizlik kararı verme yetkisini sağlar iken, madde 6(1) bir mahkemeye yargı yetkisi veren bir sebep içermektedir. Madde 28 Düzenleme'nin yargı yetkisine ilişkin kurallarından sapmakta iken, madde 6(1) madde (2)'deki temel yargı yetkisi prensibinden sapma göstermektedir. Brüksel I Düzenlemesi'nin temel prensiplerinden birinin kesinlik ve öngörülebilirlik olması nedeniyle, Düzenleme kapsamında mahkemelere verilen durma ve yetkisizlik kararları verme özgürlüğü sınırlı olacaktır. (65) Bu farklılık 6(1) ve 28 maddelerinin farklı şekilde yorumlanmasını haklı kılmaz. Sonuç olarak, madde 6 (1)'deki “bağdaşmaz kararlar” teriminin, birbirleri ile örtüşmez olup olmadığına bakılmaksızın, gerek hukuksal yorum, gerekse vakıaların tespiti açısından uyumsuzluk arz eden kararların var olabileceği durumları da kapsayacak şekilde geniş yorumlanması gerektiği önerilmektedir.

“Ana” Davalı Şartı

Madde 6 (1)'in sözü, birleştirilmiş yargılamalar yönünden, herhangi bir davalının “ana” davalı olabileceğini belirtmektedir. Bununla birlikte, diğeri tüm davalıların kendi ülkesinin yargı yerinden mahrum olacağı ve tüm davanın “ana” davalı aleyhindeki yargılamalardan kaynaklanıyor olması nedenleriyle, bazıları, “ana” davalının en önemli, isim vermek gerekirse “anahtar davalı” olması gerektiğini ileri sürmektedir. İşaret edilmektedir ki, anahtar davalının ikametgâhı mahkemeleri yargı yetkisine sahip ise, bu durum talep ve yetkili mahkemenin

yakın bağlantı içinde olmasını sağlar ve yargı yeri pazarı oluşması olanaklarını azaltır.(66) Bu noktalar doğru olmakla birlikte, yaklaşım gerçekçi değildir ve daha çok uyumsuzluklar ortaya çıkarabilir. Bu yaklaşım, kendisine dava açılan mahkemenin, “ana” davalının önde gelen davalı olup olmadığına karar vermek bakımından davanın esasını incelemesini gerektirir, ki bu da ek masraflar ve uzun süren yargılamalar ortaya çıkarır.(67) “Ana” davalının kim olması gerektiği konusunda taraflar arasında başka uzlaşmazlıklara sebebiyet verebilir.(68) Bundan başka, madde 6(1)'in amacı “en uygun” yargı yerini düzenlemek değil ve fakat bağdaşmaz kararlar verilmesi riskinden kaçınmak için, yargı yetkisinin talepler ile herhangi bir davanın ikametgâhı arasındaki bağlantıdan kaynaklanmasını mümkün kılmaktır.

Pek çoğu, anahtar davalının sıkı şekilde gerekli olduğunu reddetmekle birlikte, bazıları ana davalı aleyhine kabul edilebilir bir talebin var olması gerektiği görüşüne sahiptir. Bu mesele, *Reisch Montage AG / Kiesel Baumaschinen Handels GmbH* davasında değerlendirilmiştir.(69) Bu davada, ana davalı aleyhinde iflas yargılaması bulunduğu zaman, ana davalı aleyhine açılan dava, Avusturya İflas Mevzuatı kapsamında reddedilmişti. Madde 6 (1) kapsamında ikinci davalı aleyhine iddia edilen yargı yetkisine, ana davalı aleyhinde açılan davanın ulusal hukuk kapsamında kabul edilemez olduğu gerekçesiyle itiraz edildi. Alman hükûmeti ve A.G. Colomer, madde 6(1)'in amacının usul ekonomisi ve bağdaşmaz kararlardan kaçınmak olduğunu gerekçe göstererek, bu maddenin uygulanmaması gerektiğini ileri sürdüler.(70) Sadece iki davalının olduğu bir davada, ana davalı aleyhindeki davanın kabul edilemezliğine karar verildiğinde, bu, birden çok davalısı olan yapay bir dava olacak ve madde 6 (1)'in uygulanması gerekçesi ortadan kalkacaktır.(71) Bu görüş, kararını yasal kesinlik prensibine dayanarak veren Adalet Divanı tarafından reddedildi; Düzenleme hükmünün, ulusal hukuka bağlı olarak değil, maddenin amacı ve sistematığına atıf yapılmak suretiyle, bağımsız olarak yorumlanması gerektiği belirtildi.(72) Bu yorum, madde 6 (1)'in amaçladığı tarafların adalete erişimi gibi daha önemli prensipleri değil sadece kesinlik ve öngörülebilirlik konusunu dikkate almaktadır. Bu, davacının madde 6 (1)'i kötüye kullanmasına kapı açmakta ve madde 2'deki genel prensipten, bu prensibi tartışmaya açacak ölçüde sapma göstermektedir. Ana davalı, madde 6 (1) kapsamında dava ve yargı yeri arasındaki tek bağlantıdır. (73) Ana davalı aleyhine talep olmadan, yargı yetkisi sebepsiz olarak verilmiş

ve diğer davalılar kendi ülkelerindeki yargı yerini kullanmaktan makul olmayan şekilde mahrum edilmiş olur.

İngiliz Mahkemeleri'nin daha önceki pek çok kararı *Reisch* kararına aykırı bulunmaktaydı. Ana davalı aleyhine açılan dava diğer birlikte davalılar aleyhine madde 6 (1) hükmüne dayanılmasının temeli olduğu için, bazı İngiliz Mahkemeleri yargı yetkisinin varlığının kabulü için “güçlü olarak savunulabilir bir davanın” var olması gerektiğine karar vermişlerdir.(74) Bununla birlikte, “güçlü olarak savunulabilir bir dava” testi yüksek bir standart gerektirir. Davacı, daha iyi bir teze sahip olduğunu göstermek zorundadır.(75) Daha iyi bir standart, davacı ve davalı arasında gerçek bir hukuki mesele olup olmadığını görmek şeklinde uygulanan daha az zahmetli “gerçek talep” testi olabilir.(76) Madde 6 (1)'in ulusal hukuktan bağımsız olarak yorumlanması gerekliliğine rağmen bağımsız Topluluk yorumu ana davalı aleyhine yapılan talebin “gerçek” olması gerekliliğini içermelidir.(77)

Diğer Üye Ülkelerin Yargı Yetkisinin Dışlanması

Kalfelis davasında Adalet Divanı, davacının, madde 6 (1)'i, bir veya birden çok davalının ikametgâhının yer aldığı bir veya birden çok üye ülkenin yargı yetkisini dışlamak yegane amacı ile kullanma özgürlüğüne sahip olmaması gerektiğine hükmetmiştir.(78) Bu gereklilik, daha sonraki *Freeport / Arnoldsson* davasında reddedilmiştir.(79) Bu davanın davacısı, kayıtlı ofisi Birleşik Krallık'ta olan ikinci davalı Freeport Plc ile, ikinci davalının tam mülkiyetine sahip olduğu Freeport AB'nin davacıya bir miktar para ödemesini kabul eden bir sözleşme imzalamıştı. Freeport AB sözleşmenin imzalanması zamanında yoktu. Freeport AB, İsveç'te kurulmasından sonra, sözleşmeye taraf olmadığı gerekçesiyle, bu ödemeyi yapmayı reddetti. Davacı, Brüksel I Sözleşmesi'nin 6 (1). maddesi kapsamında, Freeport AB'nin ikametgâhı olan İsveç'te her iki davalıyı dava etti. Freeport Plc, yargı yetkisine, tali şirket aleyhine açılan davanın yasal dayanağa sahip olmaması nedeniyle İsveç ulusal hukuku kapsamında başarılı olamayacağı ve davanın Freeport Plc.'nin ikamet yeri mahkemesinin yargı yetkisinin dışlanması yegane amacına dayalı olarak açıldığını iddia ederek karşı çıktı.

Adalet Divanı, doğru olarak, somut olayda madde 6 (1) kapsamında açılan davanın makul dayanağı olduğunu, zira ana davalı aleyhine açılan davanın ulusal hukuk kapsamında başarılı olmasının, madde 6 (1) kapsamında yargı yetkisi konusunda karar verilirken dikkate alınmaması gerektiğine karar vermiştir.(80) Bununla

birlikte, Mahkeme, hatalı olarak, taleplerin, davalılardan birinin ikametgâhı mahkemesinin yargı yetkisini ortadan kaldırma yegane amacı ile yapılmaması gerektiği yönünde bir şart koşulmasına gerek olmadığına karar vermiştir.(81) Sonraki karar, öncelikli olarak, ihtiyaç sebebinden kaynaklanmaktadır. Adalet Divanı, her bir davalı aleyhine yapılan talepler arasındaki yakın ilişki şartının, davacının, madde 6 (1)'i, davalılardan birinin ikametgâhının bulunduğu ülke mahkemelerinin yargı yetkisinin dışlanması yegane amacı ile kullanma imkanını önlemek için konulduğu gerekçesini sunmaktadır. Sonuç olarak, talepler arasındaki yakın ilişki objektif şartı madde 6 (1)'in kötüye kullanılmasının engellenmesi için yeterlidir.(82) Bu karar tartışmalıdır. Davacı, birlikte davalıları, yapay bir ana davalının ikametgâhı mahkemelerinde dava edebilir; Ana davalı aleyhindeki talep dayanaksız ve kabul edilemez olabilir; Ana davalı aleyhindeki talep gerçek bir yarara dayanmayabilir.(83) Vakıalara dayalı bağlantı testi adaletin güçlü işleyişini temin edecek yeterlilikte değildir. “Yargı yetkisini dışlama” testinin madde 6 (1)'in koruyucusu olarak benimsenmesi gerektiği savunulmaktadır.

88 Davacının, davayı, davalılardan birini kendi ikametgâhı mahkemesinin yargı yetkisinden mahrum etmek yegane amacı ile açıp açmadığı nasıl tespit edilecektir? Davacının gerçek amacı subjektif olup teste tabi tutulması zordur. Bu nedenle, takip eden örneklerdeki gibi objektif bir test benimsenmelidir: Örneğin, davanın etkisi spesifik bir üye ülkenin bir yasal ilişkiye yönelik yargı yetkisini hariç bırakmak olup, bu, ulusal hukuka atıf yapmaksızın maddi bir sorun olarak karara bağlanabilir. Örneğin, davacı bir davalının ikametgâhını dava açmak için seçerse ve ana davalı aleyhine yapılan talep yapmacık ise, davacının davalılardan birini ikametgâhından ayırmak yegane amacıyla dava açtığı sonucuna varmak makul olabilir. Bu gereklilik, davacının madde 6 (1)'i ancak en şiddetli şekilde kötüye kullanmasını engelleyebilir, ancak davacının madde 6 (1)'i iyi niyetle kullanması halinde yargı yeri pazarı kurmasını engellemez. Pek çok davada, ana davalı aleyhine yapılan talep gerçek olmakla birlikte, sadece usulü yerine getirmek içindir. Davacı, şüphesiz, yargı yeri pazarı kurmakta ve diğer davalıları kendi ikametgâhları mahkemesinden uzaklaştırmaktadır. Bu tür yargı yeri pazarlamasına engel yoktur. (84) Aksi takdirde, öne sürülebilir ki, davacı ana davalının ikametgâhında dava açmazsa, davacının diğer davalıları, özellikle anahtar davalıyı kendi ikametgâhları mahkemesinden uzaklaştırdığı şüphesi altında kalır. Davacıyı anahtar davalıyı tespit etme yükümlülüğü altında bırakmak, pratik olmadığı gibi belirsizliğe

neden olur.(85) Sonucu itibariyle, üye ülkelerin yargı yetkisini hariç bırakma olasılığı şeklindeki kriter madde 6 (1)'in yorumlanması için kullanılmalıdır. Bu, ana davalı aleyhindeki davanın “başarılı” olup olamayacağını karara bağlamak bakımından, talebin esasının sıkı şekilde dikkate alınmasını gerektirmez. Gerekli olan, değerlendirilmesi gereken gerçek bir meselenin var olduğunu göstermektir.

DİĞER YARGI YETKİSİ KURALLARIYLA ETKİLEŞİM

Korumacı Yargı Yetkisi Prensibi

Brüksel I Düzenlemesi'nin 3, 4 ve 5. bölümleri, sigortacılık, tüketici sözleşmeleri, ve istihdam konularında koruyucu yargı yetkisi kuralları getirmektedir. Bir veya daha fazla davalı koruyucu yargı yetkisi kapsamında taraf ise madde 6 (1) nasıl uygulanacaktır? *Glaxosmithkline ve Laboratoires Glaxosmithkline / Jean-Pierre Rouard*(86) davasında bu mesele Adalet Divanı tarafından değerlendirilmiştir. Davada, işten çıkarılan bir işçi, Fransa'da kendisinin ortak işvereni sıfatıyla ikametgâhları sırasıyla Fransa ve Birleşik Krallık'ta olan iki şirket aleyhine dava açmıştı. Adalet Divanına yöneltilen soru, istihdam sözleşmelerinde özel yargı yetkisine ilişkin Düzenleme'nin 5. bölümüne tabi olacak şekilde farklı ülkelerde kurulan iki şirket aleyhine işçi tarafından başlatılan yargılamalarda madde 6 (1)'in uygulanıp uygulanamayacağı idi. Adalet Divanı Birinci Dairesi üç sebepten dolayı soruya olumsuz cevap verdi. Birincisi, madde 5'in “bireysel istihdam sözleşmelerine ilişkin konularda yargı yetkisi bu madde tarafından belirlenir” şeklindeki lafzı koruyucu yargı yetkisi sınırlı şekilde belirlemiştir.(87) Özel atıf yapılmadığı sürece, diğer maddelerde düzenlenen yargı yetkisine ilişkin kurallar ile değiştirilemez veya genişletilemez.(88) Madde 6 (1)'in, Düzenleme'nin 2. Bölümüne ait olması ve 5. bölüm tarafından kendisine herhangi bir şekilde atıf yapılmaması ve bu bölüm kapsamı dışında olması(89) nedeniyle bölüm 5 kapsamındaki uyumsuzluklara uygulanamaz.

İkincisi, madde 6 (1) sınırlayıcı şekilde yorumlanmalıdır. Çok geniş bir yorum, maddeyi, birlikte işçiler aleyhine dava açabilecek şekilde, içlerinde işverenin de bulunduğu herhangi bir davacıya açık hale getirir.(90)

Üçüncüsü, eğer bir işçinin madde 6 (1)'i tek taraflı olarak kullanmasına izin verilirse, işçi, Düzenleme'nin 2. bölümünde yer alan ve kendi yararına hizmet edecek herhangi bir özel yargı yetkisi kuralına dayanabilecektir. Bu, Düzenleme'de yer alan yararlar dengesine zarar verecektir.(91) Dava, sadece istihdam

sözleşmesini ilgilendirmekle birlikte, karar sigorta ve tüketici sözleşmelerini de kapsayabilir. *Glaxosmithkline* kararına göre, koruyucu yargı yetkisi kapsamında taraf olan davalı, madde 6 (1) kapsamında, diğer herhangi bir birlikte davalının ikametgâhının yer aldığı üye ülke mahkemesinde dava edilemez. Bu ülkenin, Düzenleme'nin koruyucu yargı yetkisine ilişkin bölümlerince yargı yetkisine sahip olduğu haller, bu değerlendirmeden hariçtir. Örneğin, İngiltere'de kayıtlı bir şirketten tatil paketi alan bir İrlanda'lı davacı, İspanyol bir şirketin iddia edilen ihmalden dolayı İspanyada tatili sırasında yaralanmış olsun. Bu tüketici, İspanyol şirketinin tüketici sözleşmesinde taraf olmayan haksız fiil gerçekleştiren taraf olması nedeniyle, İngiltere'de, madde 6 (1) kapsamında, her iki davalı aleyhine birleştirilmiş dava açabilir. Bununla birlikte, İngiliz şirketi, Düzenleme'nin 16. maddesinde tarif edilen yargı yeri haricinde dava edilemeyeceğini öngören tüketici sözleşmesinin bir tarafı olması nedeniyle, tüketici, birlikte davalılar aleyhine İspanyada birleştirilmiş dava açamaz.

Brüksel I Düzenlemesi'nin yapısı ve 3-5. bölümlerin formülasyonuna göre, Adalet Divanı'nın yorumu yanlış olarak değerlendirilemez. Bununla birlikte, bu kararın sonucu talihsizdir. Koruyucu yargı yetkisinin amacı, zayıf olan tarafa kendi yararına daha çok hizmet edecek yargı yetkisi sağlamaktır. Ancak, birden çok davalının olduğu davalarda, zayıf olan taraf, daha lehe olan yargı yetkisi kurallarından mahrum olmakta ve farklı yargı yerlerinde farklı davalar açmak zorunda bırakılmaktadır.⁽⁹²⁾ Koruyucu yargı yetkisi kuralları, bu nedenle, davalı çokluğu halinde, daha zayıf konumdaki davacı yönünden daha dezavantajlıdır. Bundan başka, kararın etkisi de, bağdaşmaz kararlara yol açan ayrı yargılamalar riskini ortaya çıkaracak oluşu nedeniyle, madde 6 (1)'in prensiplerinden de uzaklaşmaktadır.

Yasama işleminin yapıldığı zaman, daha zayıf olan tarafları içeren sözleşmelerle ilgili çok davalısı olan davanın muhtemel varlığının ihmal edildiğinin ileri sürülmesi doğrudur. Fakat, uygun yorum, bu kurallara temel sağlayan prensipleri dikkate alacak ölçüde esnek olmalıdır. Bu nedenle, daha zayıf olan tarafın, 2. bölümdeki özel yargı yetkisine ilişkin kurallara değil ve fakat koruyucu bölümlerdeki madde 6 (1)'e dayanmasına izin verilmesi önerilmektedir. Bir sözleşmenin daha zayıf olan tarafı davacı olarak hareket ettiği zaman, davalıyı, davalının kendi ikametgâhında veya bu davacı için en uygun olan yerde dava etmeyi seçebilir.⁽⁹³⁾ Bu yargı yetkisi kuralı seçimliktir. Bu kural 2. maddedeki genel yargı yetkisi kuralından sapma

göstermez. Ancak, daha zayıf olan taraf lehine alternatif seçenek sunar. Sonuç olarak, bu kural, 2. maddeye göre daha öncelikli olmadığı gibi 6 (1) maddeye de üstün gelmez. Eğer, İngiliz seyahat şirketinden paket tatil alan İrlanda'lı davacı, tatil sırasında İspanya'da İspanyol seyahat şirketinin iddia edilen ihmali nedeniyle yaralanırsa, tüketiciyi İngiltere'de İspanyol şirket aleyhine birleştirilmiş dava açmaktan alıkoyan hiçbir şey yoktur.(94) Tüketici, ayrıca, İspanyol şirketini ana davalı olarak da seçebilir ve her iki davalı aleyhindeki yargılamaları İspanya'da birleştirebilir. Bununla birlikte, tüketici, her iki davalı aleyhine, kendi ikametgâhı olan ve davalılardan hiçbirinin ikametgâhı olmayan İrlanda'da dava açamaz. Eğer tüketici, koruyucu yargı yetkisinin avantajını kullanmak ister ve kendi ikametgâhı mahkemesinde dava açarsa, tüketici, ancak, sözleşmenin diğer tarafı İngiliz şirketi aleyhine İrlanda'da dava açabilir. Fakat, İspanyol şirket aleyhine haksız fiile ilişkin İspanya'da madde 2 ve 5 (3)' e dayanan ayrı bir dava açmak zorundadır. Sözleşmenin daha zayıf tarafının davalı olması halinde durum farklı olacaktır. Davacı, ancak, daha zayıf olan tarafın ikametgâhı mahkemesinde dava açabilecektir.(95) Yargı yetkisi kuralı artık seçimlik değil zorunlu olacaktır. Koruyucu yargı yetkisi bölümlerinden biri tarafından korunmayan diğer davalılar aleyhine bağlantılı talepler varsa, bunlar, daha zayıf olan tarafın ikametgâhı mahkemesinde birleştirilebilir. Bununla birlikte, daha zayıf olan taraf, madde 6(1) kapsamında, birlikte davalı olarak, kendi ikametgâhı dışında herhangi bir yargı yerinde dava edilmeyecektir.(96) Özet olarak, özel yargı yetkisi hükümleri iki farklı tür içerir: Bir taraftan, daha zayıf olan tarafın davacı olarak hareket ettiği durumlarda, madde 6 (1)'i de içeren diğer hükümlerce sapılabilecek seçenekli yargı yetkisi kuralları; Diğer taraftan, daha zayıf olanın davalı olarak hareket ettiği durumlarda, madde 6 (1) kullanılarak sapılamayacak zorunlu yargı yetkisi kuralları.

Zorunlu Yargı Yetkisi Kuralları

Şüphesiz ki, madde 22'deki zorunlu yargı yetkisi madde 6 (1)'e üstün gelir.(97) Davalılar aleyhindeki taleplerden biri madde 22 kapsamındaysa, yargılamalar, ana davalının ikametgâhı, zorunlu yargı yetkisine sahip olan yargı yeri ile aynı yerde olmadıkça, madde 6 (1) kapsamında diğer herhangi bir davalının ikametgâhı mahkemelerinde birleştirilemez.

Madde 22'deki kurallar, zorunlu yargı yetkisi kapsamı dışındaki bağlantılı taleplere uzanan etkilere sahip olabilir. Örneğin, madde 22 (4), "patentlerin

kayıd ve geçerliliği, markalar, dizaynlar veya kayıt ve yerleşim için gereken diğer benzer haklar” konusunda uygulanır ve zorunlu yargı yetkisi, yerleşim ve kayıt için başvuru, bu işlemlerin gerçekleştiği veya gerçekleşmiş sayıldığı ülkelerin mahkemelerine verilmiştir.(98) Bu madde, sadece, bu tür hakların geçerliliği, varlığı veya kaybedilmesine ilişkin hususları kapsar. Hakların ihlaline ilişkin talepler zorunlu yargı yetkisi kapsamı dışındadır.(99) Bununla birlikte, eğer davacı, davalılardan biri madde 2 (4) kapsamında IP hakkının geçersizlik bildirimini için dava açmış iken, farklı davalılar aleyhine tescil edilmiş haklardan birinin ihlali nedeniyle dava açarsa, madde 6(1) kapsamındaki yargılamalar etkilenecektir. Bu, Adalet Divanı'nın, madde 6 (1)'i Avrupa patentinin ihlali konusundaki taleplere uygulamayı reddetmesinin bir diğer sebebidir. Bir davacı, davalılardan birinin ikametgâhı mahkemesinde, patent hakkının ihlal edilmesi nedeniyle birleştirilmiş bir dava açarsa, bu davalılar, patentin verildiği farklı ülkelerin mahkemeleri önünde, bu patentin geçersizliğini tespit için dava açabilirler. Geçerlilik, ihlale ilişkin talebin öncelikli meselesi olduğu için, madde 6 (1) kapsamında kendisine dava açılan mahkeme, önündeki yargılamayı, farklı ülkelerin mahkemelerinin geçerlilik konusunda karar vermesine kadar durdurmak zorunda kalacaktır. Bundan başka, patent hakkının ihlalinden kaynaklanan ve bu patentin geçerliliği konusundaki talepler son derece bağlantılı olduğu için, tek bir mahkemenin bu talepler hakkında karar vermesi daha yerinde ve uygun olacaktır. Sonuç olarak, kendisine madde 6 (1) kapsamında dava açılan mahkemenin yargı yetkisi bulunduğunu reddetmesi ve patentin verildiği ülke mahkemelerinin geçerlilik ve ihlal taleplerinin her ikisi hakkında karar vermesi daha iyidir.(100)

Yukarıdaki analiz, pratik ihtiyaçları karşılamakla birlikte, Brüksel I Düzenlemesi'nin metni ile eşleşmemektedir. Tersine, maddeleri arasında çelişki ve anlam karışıklığı oluşturmaktadır.

İkinci davanın açıldığı mahkeme, madde 28 kapsamında kendisine ilk dava açılan mahkeme lehine yargılamayı durdurabilir veya kendi yargı yetkisinin yokluğuna karar verebilir. İkinci davanın açıldığı mahkemede geçerlilik sorusu gündeme getirildiğinde, bu madde, ilk davanın açıldığı mahkemenin bağlantılı yargılamaları da durdurmasını gerektirir, ki bu *lis pendens doktrinine* aykırıdır. (101) İkincisi, patentin ihlali ve geçerliliği konusunda tek bir mahkemenin karar vermesi makul olmasına karşın, zorunlu yargı yetkisi kuralları kapsamında yargılamaları birleştirmenin Düzenleme kapsamında bir temeli yoktur. Daha

önce tartışıldığı üzere, zorunlu yargı yetkisi hükümleri dar olarak yorumlanacak, patent hakkının ihlalini içermeyecektir. Ayrıca, madde 6 (1), sadece davalılardan birinin ikametgâhı mahkemesinde birleştirilmiş yargılama yapılabilmesi konusunda yargı yetkisi sağlamaktadır. Üçüncüsü, *Owusu / Jackson* davasındaki karara göre, üye devletlerin mahkemesi, Brüksel I Düzenlemesi'nde tarif edilenler haricindeki mütalaalarla davanın durmasına ve yargı yetkisine sahip olmadığına karar veremez.(102) Sonuç olarak, davanın ilk açıldığı mahkeme, geçerliliğe ilişkin talepte bulunulan mahkeme lehine davanın durması veya yargı yetkisine sahip olmadığına karar veremez. Brüksel I Sözleşmesi'nde tüm durum oldukça karmaşıktır.(103)

Zorunlu Yargı Yetkisi Anlaşmaları

Bir zorunlu yargı yetkisi anlaşması, seçilen mahkemeyi dava açılacak yegane mahkeme yapar. “Zorunlu/dışlayıcı” kelimesi, anlaşma kapsamında getirilen yargı yetkisinin, özel yargı yetkisi hükümlerinden ve madde 6 hükmünden üstün olduğunu ima eder.(104) Bununla birlikte, gerçek davalar çok daha karmaşıktır. Birincisi, davalılardan biri ile davacı, davanın tüm taraflarının Avrupa Birliği içinde ikamet ediyor olmasına rağmen, üye olmayan bir ülke mahkemesini seçerse ne olacaktır? Yargı yetkisine ilişkin hüküm, Brüksel I Sözleşmesi'nin kapsamı dışındadır. Eğer bir üye ülke, madde 6 (1) kapsamında tüm davalılar hakkında yargı yetkisine sahipse, *Owusu / Jackson* mantığına göre, Brüksel I Sözleşmesi tarafından düzenlenen yargı yetkisi zorunlu olup, davanın durması veya yargı yetkisinin reddedilmesi için hiçbir takdir yetkisi verilmemiştir.(105) Tüm birlikte davalılar hakkındaki Madde 6 (1) kapsamındaki yargı yetkisi, yargı yetkisi anlaşmasına taraf olan davalı, hali hazırda seçilen mahkemede davacı aleyhine bir dava açmış olsa bile, üye olmayan bir ülkeyi seçen yargı yetkisine ilişkin anlaşma hükmünün varlığını ve etkisini dikkate almaksızın kullanılmalıdır. Sonuç, tarafların makul beklentilerine zarar vereceği ve aynı sebepten kaynaklanan AB ve AB üyesi olmayan ülkelerde paralel yargılamalara yol açacağı nedenleriyle talihlidir.(106)

İkinci olarak, davalılardan biri davacı ile üye devletlerden birinin mahkemesine ilişkin zorunlu yargı yetkisi anlaşması imzalamış iken, davanın diğer tüm tarafları Avrupa Birliği içinde ikamet sahibi iseler ne olacaktır? Davalı aleyhine talepler ancak seçilen mahkeme önüne getirilebilir iken, bağlantılı taleplerin ilgilendirdiği diğer tüm davalılar, davalılardan birinin ikametgâhı bulunan

üye ülke mahkemelerinde dava edilebilecektir.(107) Tarafların beklentilerinin gerçekleştirilmesine ve seçim hakları korunmasına karşın, bağlantılı davalardaki yargılamaların bölünmesinden kaçınılamaz.

Üçüncüsü, davacı (A)'nın, üye ülke (X)'i seçen zorunlu yargı yetkisi içeren bir sözleşmeye taraf olan (B)'yi de içeren tüm AB davalıları aleyhine, madde 23'ü de dikkate almaksızın, davalılardan birinin ikametgâhı olan seçilmeyen bir üye ülke mahkemelerinde 6 (1)'inci madde kapsamında bir dava açar ve B daha sonra, X içerisinde seçilen mahkemede aynı dava sebebine dayalı olarak A aleyhine dava açarsa ne olacaktır? Adalet Divanı, bir yargı yetkisi anlaşması kapsamında yetkili olduğu savunulan ikinci davanın açıldığı mahkemenin, ilk davanın açıldığı mahkeme, aynı taraflar arasında aynı dava sebebine dayalı olarak açılan davaya ilişkin olarak yargı yetkisine sahip olmadığı kararını verene kadar yargılamayı durdurması gerektiği yönünde karar vermiştir.(108) X devletindeki seçilen mahkeme, Y devletindeki davanın ilk açıldığı mahkeme B hakkında açılan davada yargı yetkisine sahip olup olmadığına ilişkin karar verene kadar davayı durdurmalıdır. Y devletindeki mahkemenin, zorunlu yargı yetkisi anlaşması hükmü lehine, B hakkında yargı yetkisine sahip olmadığı yönünde karar vermesi gerektiği savunulmaktadır. Ne yazık ki, madde 23 (1)'in seçilen mahkemeye zorunlu yargı yetkisi tanınmasına rağmen, seçilmeyen tüm mahkemeleri davayı durdurmak veya yargı yetkisini reddetmekle yükümlü kılmamaktadır.(109) Sonuç olarak, bazı mahkemeler, birlikte davalılara ilişkin yargılamaya yetkili olduklarına karar vermek suretiyle geçerli zorunlu yargı yetkisi hükmünün etkisini görmezden gelebilirler. Örneğin, Fransız mahkemeleri, davalılar aleyhine yapılan talepler çok yakın bağlantılı ve ayrılamaz ise, davalılardan biri başka bir yargı yerini seçen zorunlu yargı yetkisi anlaşmasına taraf olsa bile, seçilmeyen bir mahkemenin birden çok davalı hakkında yargılama yetkisine sahip olduğuna karar vermişlerdir.(110) Bu yoruma göre, X devletindeki seçilen mahkemenin yargı yetkisi anlaşmasına rağmen yargı yetkisini reddetmek zorunda iken, Y devletindeki mahkeme kendini yargılamaya yetkili görebilir.(111)

Dördüncü olarak, taraflardan ikisi üye ülkelerden birini seçen zorunlu yargı yetkisi anlaşması imzalamış ve taraflardan biri diğerini seçilen mahkemede dava etmiş ve diğeri de sonrasında zorunlu yargı yetkisi anlaşmasına taraf olan davalı da dahil olmak üzere tüm Avrupalı davalılar aleyhine, davalılardan birinin ikametgâhı mahkemesinde madde 6 (1) kapsamında birleştirilmiş dava açmışsa

ne olacaktır? Örneğin, A, B ile İngiliz yargı yetkisi anlaşması imzalamış ve B'yi İngiltere'de dava etmiştir. B daha sonra, A ile birlikte diğer davalılar C ve D'yi de C'nin ikametgâhı Almanya'da dava etmiştir. Almanya'da A aleyhine B tarafından yapılan talep, İngiltere'deki aynı taraflar arasındaki aynı dava sebebine dayalı olarak açılan dava ile aynı dava sebebini içermekte olup, Alman mahkemesi, madde 27 kapsamında, A aleyhindeki davayı durdurmak veya bu dava ile ilgili yargı yetkisini reddetmek zorundadır.(112) Bununla birlikte, Alman mahkemesi, C ve D aleyhindeki yargılamaları durdurmakla yükümlü değildir. Bununla birlikte, İngiliz mahkemelerinde devam eden dava ile bağlantılı bulunan bu davayı durdurup durdurmamak konusunda takdir hakkına sahiptir.(113) Bu takdir yetkisinin nasıl kullanılması gerektiği net değildir. Ancak, en önemli kriterlerden birinin bağdaşmaz kararların verilmesi riskinden kaçınılmak olduğu savunulmaktadır. İngiliz mahkemelerinin de C ve D haklarında yargı yetkisi bulunmamakta iken, Alman mahkemesinin C ve D aleyhine açılan davalarda yargı yetkisine sahip olmadığına karar verme tehlikesi vardır.(114) Bu durum, B'yi adalete erişim hakkından mahrum eder. Problemi çözmek için iki çözüm önerilebilir: Birincisi, yargı yetkisi anlaşması kapsamında, yargılamaların seçilen mahkemede birleştirilmesini mümkün kılmaktır.(115) Bununla birlikte, bu çözüm oldukça radikaldir ve yasama tarafından kabul edilmesi imkansız gibidir. Diğer öneri, tarafların adalete erişimini korumaktır. Bu da, Alman mahkemesinin takdir yetkisini davayı görmek yönünde kullanmasıdır. Bağlantılı davalara ilişkin paralel yargılamalar ise kaçınılmazdır. İkinci çözüm mükemmel olmamasına karşın şu ana kadarki en makul olanıdır.

SONUÇ

Brüksel I Düzenlemesi'nin 6 (1). maddesi tartışmalıdır. Yargılamaları birleştirmenin asıl amacı yargının güçlü işleyişini başarmaktır. Fakat madde 6 (1)'in formülasyonu ve onun yorumu bu amacı başarılı şekilde gerçekleştirilmemektedir. Adalet Divanı tarafından sunulan hali hazırdaki yorum bazı olaylarda çok geniştir. Fakat diğerlerinde çok dardır. Bir taraftan, *Reisch* ve *Freeport* davalarındaki kararlar, şüphesiz, davacının, diğer bir ülkenin yargı yetkisini hariç bırakmak temel amacı ve ana davalı aleyhine sahte bir dava açmak suretiyle, madde 6 (1)'i kötüye kullanmasını mümkün kılan aşırı geniş bir yorum sunmaktadır. Diğer yandan *Roche* ve *Glaxosmithkline* davalarındaki kararlar çok dardır. *Roche* kararına göre, uyumsuzlukların sonuçlarında farklılık bulunması yeterli değildir. Ancak, bu

farklılıkların, aynı duruma uygulanan hukuk ve aynı duruma ilişkin mahkemenin sabit gördüğü vakıalar kapsamında ortaya çıkması gerekir.(116) Bu durum, kesinlikle, davalılar ve dava konuları arasında belirli bağlantılar olmasına rağmen, uyumsuzluk arz eden kararların verilmesine sebep olan paralel yargulamalara kapı açar. *Glaxosmithkline* davasında, madde 6 (1)'in etkisi, birlikte davalının koruyucu yargı yetkisi kapsamında taraf olması halinde hariç kalmıştır. Lafzi yorum, daha zayıf tarafı, çok davalısı olan davayı açmak bakımından daha uygun yargı yetkisini kullanmaktan mahrum edeceği nedeniyle, Düzenleme'nin amacına aykırı düşer. Bundan başka, madde 6 (1), Düzenleme'nin yargı yetkisine ilişkin diğer kuralları ile ilişkisi hakkında kafa karışıklığına ve kompleks durumlara neden olur. *Lis pendens* doktrini böyle yapılmasının makul ve uygun olduğu zamanlarda belirli davalarda yumuşatılmalıdır. Örneğin, bir IP hakkının ihlali hakkındaki karar, bu hakkın geçerliliği konusundaki karara bağlı olabilir. Bu durumda, ilk dava açılan mahkeme, ikinci dava açılan mahkeme tarafından öncü sorun getirilene kadar, yargulamayı durdurmalıdır. Buna ilaveten, madde 6 (1) ile zorunlu yargı yetkisi anlaşması arasındaki ilişki açıklığa kavuşturulmalıdır.

96 AB dışı yargı yetkisi anlaşmasının değerlendirilmesindeki *Owusu* davasının mantığı geniş kapsamlıdır ve makul değildir. Avrupa Birliği Mahkeme Seçimine İlişkin Hague Sözleşmesi'ni onayladıktan sonra, seçilen AB harici yargı yeri Hague Sözleşmesinin tarafı ise bu zorluk çözülecektir.(117)

Hague Sözleşmesine taraf olmayan ülkeler için, madde 6 (1) kapsamında kendisine dava açılan mahkemenin, üçüncü bir ülkeyi seçen davalı hakkında yargı yetkisi olup olmadığına, kendi ulusal hukuku kapsamında karar vermesi gerektiği yönündeki *Coreck* davasındaki mantığın yeniden benimsenmesi daha uygundur.(118)

Yukarıdaki tartışmalardan kaynağını alarak, bu makale, Brüksel I Düzenlemesi'nin 6 (1) maddesinin önümüzdeki gözden geçirilmesi ve reformu için takip eden önerilerde bulunmaktadır:

(1) Madde 6 (1)'in işleyişinin ulusal maddi hukuktan veya ana davalı aleyhindeki talebin başarı potansiyelinden temelini almaması gerekmesine karşın, davacı ve ana davalı arasında, davacıyı madde 6 (1)'i diğer davalıları onların doğal yargı yerinden mahrum etmesini önleyecek gerçek bir talep olmalıdır.

(2) Madde 6 (1)'deki "yakın bağlantı" şartını yorumlamak bakımından daha esnek bir yaklaşım benimsenmelidir. İki talep arasındaki bağlantılar, eğer bunlar vakıalar, uygulanacak hukuk veya her ikisi yönünden esas itibariyle aynı ise madde 6 (1)'in gündeme gelmesi bakımından yeterli sayılır. Benzer ve fakat bağlantısız vakıalar yönünden, davalılar, dava konusu ve objeler yönünden bağdaşmaz kararlara yol açabilecek yakın bağlantı olduğu sürece madde 6 (1)'in uygulanması haklılık arz eder.

(3) "Bağdaşmaz kararlar" yönünden, madde 28 hükmü ile aynı doğrultuda geniş bir tanım benimsenmelidir. Bu nedenle, madde 6(1) sadece farklı yargılamaların örtüşmez kararlarla sonuçlanabileceği hallerde değil, fakat ayrıca, aynı zamanında infazı mümkün olsa bile birbiriyle uyumsuzluk içinde olan kararlar verilmesi riskinin bulunduğu durumlarda da uygulanır.

(4) 3, 4 ve 5. bölümlerdeki koruma amaçlı madde 6(1)'in uygulanmasını öngören düzenleme doğrultusunda, bu madde daha zayıf davacı tarafça da kullanılabilir. Madde 6(1), Düzenleme'nin lafzi içeriğinin ötesinde ve Düzenleme'nin amacı ile uyumlu olarak yorumlanmalıdır.

(5) AB zorunlu yargı yetkisi hükmünün etkisi temin edilmelidir. Bu, paralel yargılamalara yol açma riski doğuracak olsa bile, zorunlu yargı yetkisi anlaşmasına taraf ta olan bir davalının madde 6 (1) kapsamında seçilmeyen bir yargı yerinde dava edilememesi anlamına gelir. AB dışı bir yargı yeri seçilirse, Avrupa Birliği ülkeleri tarafından yakın tarihte onaylanması beklenen Hague Mahkeme Seçimi Sözleşmesi hükümleri dikkate alınmalıdır.

(6) Doğru yorumlandığında madde 6 (1)'in kapsamı davanın taraflarının adalete eşit erişimi bakımından uygundur. Bir çok davalı hakkında dava açılacak alternatif durumların ihdas edilmesi önerisi kabul edilmemelidir. Zira bu durum, yargı yetkisinin, Düzenleme'nin, belli sayıda davalıların varlığı halinde yargı yetkisi veren sebeplerden herhangi birisine dayanarak kullanılmasını mümkün kılar. Bu da belirsizliğe neden olur ve davalıyı adalete erişim hakkından mahrum edebilir.

LLB, LLM, Ph.D. öğretim üyesi, Aberdeen Üniversitesi. Bu makaleyi okuyan, benimle birçok önemli meseleleri tartışan ve değerli önerilerde bulunan Professor Paul Beaumont'a minnettarlığımı ifade etmek istiyorum. Editör Professor Damian Chalmers'e ve ismi bilinmeyen hakeme nazik yorum ve önerileri için teşekkür etmek istiyorum.

1. Hukuk ve ticaret davalarında yargı yetkisi, kararların tanınması ve tenfizi hakkındaki Düzenleme 44/2001 [2001] OJ L12/1.

2. Hukuk ve ticaret davaları hakkındaki kararların tanınması ve tenfizi hakkındaki 1968 yılında imzalanan Sözleşme [1972] OJ L 299/32. Bu sözleşme, Danimarka, İrlanda ve Birleşik Krallığın ve Kuzey İrlanda'nın üyeliğe girişine ilişkin [1978] OJ L304/77 1978, Yunanistan Cumhuriyeti'nin birliğe girişine ilişkin [1982] OJ L388/1 1982 , İspanya Krallığı ve Portekiz Cumhuriyeti'nin üyeliğe girişine ilişkin [1989] OJ L285/1 1989 ve Avusturya, Finlandiya ve İsveç Krallığı'nın üyeliğe girişine ilişkin [1997] OJ C15/1 1996 yıllarında imzalanan sözleşmelerle değiştirilmiştir.

3. Hukuk ve ticaret davalarında yargı yetkisi, kararların tanınması ve tenfizi hakkında Sözleşme [1988] OJ L319/9. Bu, Brüksel Sözleşmesi'ne paralel bir sözleşmedir.

4. Düzenleme 1 Mart 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Brüksel Sözleşmesi Danimarka'ya doğrudan uygulanamamaktadır. Fakat 2007 yılında bunun etkisi, Hukuk ve ticaret davalarında yargı yetkisi, kararların tanınması ve tenfizi hakkındaki Avrupa Topluluğu ve Danimarka Krallığı arasında 1 Temmuz 2007 tarihinde yapılan Anlaşma'nın [2005] OJ L299/62 sonucu olarak Danimarkayı da kapsamıştır.

5. Brüksel I Sözleşmesi madde 5 ve 19 gerekçeleri.

6. Brüksel I Sözleşmesi madde 11 ve 2 gerekçeleri.

7. Brüksel I Sözleşmesi madde 5.

8. Bununla birlikte, makalenin sınırlı kapsamı ve niteliği nedeniyle Brüksel I Düzenlemesi'nin 6(1). maddesinin prensip mütalaası, daha geniş AB hukuku ile ilgili olarak ancak kısaca değerlendirilebilir. Daha detaylı tartışma için bkz: A. Layton ve H. Mercer, *Avrupa Hukuk Pratiği*, 2. baskı (Sweet & Maxwell, 2004), s.285-317; J. Bomhoff, *Yargı Yetkisi Çatışmalarına İlişkin Avrupa Hukuku Hakkında Yargısal Takdir Hakkı* (Hague: SDU Basımevleri, 2005).

9. Bkz md.65 AB ve Brüksel I Sözleşmesinin 3. madde gerekçesi.

10. Brüksel I Sözleşmesinin 1. madde gerekçesi.

11. Tampere Avrupa Konseyi Ekim 15 ve 16, 1999: Başkanlık kanaatleri, para.33.
12. Brüksel I Sözleşmesi madde 15 gerekçesi. Bkz. ayrıca A. Briggs ve P. Rees, *Hukuk Davalarında Yargı Yetkisi ve Kararlar*, 4. baskı (LLP, 2005), s.29.
13. Tampere Başkanlık Kanaatleri, para.28: “Gerçek bir Avrupa Adalet Alanı içinde, bireyler ve iş camiası, üye ülkelerdeki idari sistemlerin yetersizliği veya karmaşıklığından dolayı haklarını kullanması engellenmemeli ve kullanmasından caydırılmamalıdır.” Bkz. ayrıca, özgürlük, güvenlik ve adalet konularındaki Amsterdam Anlaşması hükümlerinin en iyi ne şekilde uygulanabileceği hususunda Komisyon ve Konsey’in Hareket Planı (Vienna Action Plan), Adalet ve İç İşleri Konseyi tarafından 3 Aralık 1998 tarihinde kabul edilmiştir. [1999] OJ C19/1 paragraflar 15-16.
14. 1950 yılında imzalanan Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına ilişkin Sözleşmesi. Bu prensip, madde 6 kapsamında, Brüksel I Sözleşmesi'nin üye ülkelerdeki pratik uygulanmasının değerlendirilmesi konusundaki Avrupa Komisyonu'nun çalışmasında dikkate alınmıştır. Bkz Araştırma JLS/C4/2005/03, Anket No.3: Hukuki Problem Analizi, para.2.2.1.2.
15. Viyana Hareket Planı, para.16. Brüksel I Düzenlemesi'nin 11. madde gerekçesi.
16. H.M. Watt ileten: U. Magnus ve P. Mankowski (editörler), *Brüksel I Düzenlemesi* (Sellier: European Law Publishing, 2007), s.239.
17. Brüksel I Düzenlemesi'nin 12. madde gerekçesi
18. Brüksel I Düzenlemesi'nin 11. madde gerekçesi
19. *Mulox IBC Ltd/ Geels* (C-125/92) [1993] E.C.R. I-4075 para [11]; *Benincasa/Dentalkit Srl* (C-269/95) [1997] E.C.R. I-3767 para [26]; *Fonderie Officine Meccaniche Tacconi SpA/ Heinrich Wagner Sinto Maschinenfabrik GmbH (HWS)* (C-334/00) [2002] E.C.R. I-7357 para [20]; *Danmarks Rederiforening/ LO Landsorganisationen i Sverige* (C-18/02) [2004] E.C.R. I-1417 para [36]; *Owusu v Jackson* (C-281/02) [2005] E.C.R. 1383 para [40].
20. B. Hess, T. Pfeiffer and P. Schlosser, *Brüksel I Düzenlemesi'nin Uygulanmasına ilişkin Rapor*, Araştırma JLS/C4/2005/03 (September 2007), para. 226-227. Bkz ayrıca A. Nuyts, Bakiye Yargı Yetkisine İlişkin Çalışma Hakkında Genel Rapor:

Hukuk ve Ticaret Davalarında Üye Ülkelerin Kendi Mahkemelerinin Bakiye Yargı Yetkisi Hakkındaki Kurallarının Gözden Geçirilmesi (Eylül 2007), para 157-159. (Tercüme edenin notu: Bakiye yargı yetkisi tabiriyle inceleme konusu Brüksel Düzenlemesinin yargı yetkisine ilişkin düzenleme kapsamına girmeyen hususlarda yargı yetkisinin bu Düzenleme dışındaki uluslararası sözleşmeler veya ulusal hukuka göre tespit edilen yargı yetkisi kastedilmektedir) Bunlar Avrupa Birliği Komisyonu tarafından talimatı verilen Düzenlemenin uygulanması konusunda ilerideki incelenmesi ve ilerideki gözden geçirilmesi ve geliştirilmesine hazırlık amaçlı çalışmalardır.

21. Örn. adı geçen ülke Brüksel I Düzenlemesi'nin 5. Maddesi kapsamında uyumsuzluk ile bağlantısı olan yerdir, Brüksel I Düzenlemesi'nin 22. maddesi gereğince zorunlu yargı yetkisine sahiptir, Brüksel I Düzenlemesi'nin 23 (1) maddesi gereğince davanın taraflarınca seçilen yargı yeridir veya davalı bu yargı yerini kabul etmiştir.

22. Bu, Brüksel I Düzenlemesi'nin 22, 23 ve 24 maddeleri kapsamında yargı yetkisi temeli olabilir veya yargı yerinin ulusal hukuku yargı yetkisi verebilir.

23. *Petrotrade Inc/Smith* [1999] 1 W.L.R. 475.

24. *Petrotrade Incl Smith* [1999] 1 W.L.R. 475, 464.

25. *Petrotrade Inc/Smith ; Canada Trust Co/Stolzenberg (No.2)* [1998] 1 W.L.R. 547, 564.

26. P. Kaye, *Hukuki Konularda Yargı Yetkisi ve Yabancı Kararların Tenfizi* (Abingdon: Profesyonel Kitaplar 1987), s.269-270.

27. *Petrotrade* [1999] 1 W.L.R. 475, 463, iletlen: Thomas J.

28. Brüksel I Düzenlemesi madde.6(1); *Kalfelis/Bankhaus Schroder (C-189/87)* [1988] E.C.R. 5565 para [12]-[13].

29. *Reisch Montage AG/Kiesel Baumaschinen Handels GmbH (C-103/05)* [2006] E.C.R. 6827 para. [28].

30. Bkz. yukarıda "Adalet eşit erişim" altında.

31. *Kalfelis* [1988] E.C.R. 5565 para. [10].

32. J.J. Fawcett, “Uluslararası Özel Hukukunda çok taraflı dava” (1995) 44 I.C.L.Q. 744, 751.

33. Örn. *Daly/Irish Group Travel Ltd (t/a Crystal Holidays)* [2003] I.L. Pr. 38; *Watson/First Choice Holidays and Flights Ltd* [2001] EWCA Civ 972.

34. *Réunion européenne SA/Splithoff's Bevrachtingskantoor BV* (C-51/97) [1998] E.C.R. I-6511. Bu davada, Avustralya'dan Fransa'ya teslim edilen bir kargodaki zararın tespiti üzerine, Réunion ve diğer sigorta edenler, deniz taşımacılığı yapan iki Hollanda'lı ve mal teslimi yapan bir Avustralya'lı şirket aleyhine olarak bir Fransız şirketinin haklarını Fransa'da devraldılar. Avutralya'lı şirket aleyhine yapılacak talep sözleşmeden kaynaklanmışken, Hollandalı şirketler aleyhine yapılacak talep sadece haksız fiilden kaynaklanabilirdi..

35. *Réunion européenne* [1998] E.C.R. I-6511 para. [50]. Bu içtihat, bazı ulusal mahkemelerin kararları tarafından da uygulandı. Örn. *Shahar/Tsitsekkos* [2004] EWHC 2659; *VII/Carrelages Menuiserie Produits de Batiment (CMPB)* [2007] I.L. Pr. 26 (French Cour de Cassation).

36. Briggs ve Rees, *Hukuk Yargı Yetkisi ve KARARLAR*, s.208.

101

37. *Daly* [2003] I.L. Pr. 38.

38. *Watson* [2001] EWCA Civ 972.

39. *Watson* [2001] EWCA Civ 972 para [29].

40. *Daly* [2003] I.L. Pr. 38 para [39]; *Andrew Weir Shipping Ltd/Wartsila UK Ltd* [2004] EWHC 1284 para [68]; *Casio/Sayo* [2001] I.L. Pr.43 para [33]; *ET Plus SA/Welter* [2005] EWHC 2115 (Comm); [2006] 1 Lloyd's Rep. 251 para [57].

41. *Freeport Plc/Arnoldsson* (C-98/06) [2007] E.C.R. I-3819.

42. *Freeport* [2007] E.C.R. I-3819 at [38]-[46]. Bu üç sebep ikna edici değildir. *Réunion* [1998] E.C.R. I-6511 kararının lafzi yorumu daha açık savunmaktadır ki paragraf [50] geniş bir prensip sunma niyetinde olup açıkça yanlıştır.

43. *Freeport* para [47].

44. Bu yaklaşım ilk baştaki bazı Hollanda mahkemesi kararları tarafından 1990'ların başında kullanılmıştır. Örn., Hague temyiz mahkemesi, 16 Haziran

1992 BIE 1993.44, ancak daha sonra Hollanda Mahkemeleri tarafından reddedilmiştir. Örn. Hague Bölge Mahkemesi, Aralık 23, 1997, BIE 1999.55, ve hiçbir durumda Brüksel I Düzenlemesi'nin 6 (1) maddesinin yorumunda kullanılmamalıdır.

45. *Fort Dodge Animal Health Ltd/Akzo Nobel NV* [1998] I.L. Pr. 732; [1998] F.S.R. 222; *Coin Controls Ltd/Suzo International (UK) Ltd* [1999] Kısım. 33; [1997] F.S.R. 660 Ch D; *Landgericht Düsseldorf*, InstGE 1, 146.

46. *Roche Nederland BV/ Primus* (C-539/03) [2006] E.C.R. 6535.

47. *Roche Nederland BV* [2006] E.C.R. 6535 para [27], [35].

48. *Roche Nederland BV* para [27]-[33].

49. Benzer vakıalardaki gerçek davalar için, bkz *Estate in Bankruptcy of the International Credit Insurance/Pohjola* [2003] I.L. Pr. 3 Ösveç Yargıtayı.

50. *International Credit Insurance Corp (Estate in Bankruptcy/Pohjola Insurance Co Ltd* [2003] I.L. . 3 davasında, İsveç Yargıtayı, dava belgelerindeki ve/veya hukuki problemlere yaklaşımdaki benzerliklerin, madde 6 (1)in uygulanması için tek başına yeterli temel oluşturmayacağı nedeniyle (para [9]) Lugano Sözleşmesi'nin 6 (1) maddesinin böyle bir davada uygulanamayacağına hükmetti. Fakat Hastad J. ve Gregow J., vakıaların tamamen bağlantısız olmadığı ve farklı yargılamalardan bağdaşmaz kararlar çıkabileceğine işaret ederek farklı görüş sergilediler.

51. Bu yaklaşım, 1990'ların sonunda Hollanda mahkemeleri tarafından keşfedilen “ağda örümcek” yaklaşımından farklıdır. Davalılar arasındaki bağlantı şartı yaklaşımı yanında, Hollanda yaklaşımı ayrıca, “anahtar” davalının ikametgâhında birleştirilmiş davanın açılmasını gerektirmektedir. *Boston Scientific BV/Cordis Corp* [2000] E.N.P.R. 87 CA; *Augustine Medical/ Medeco* (BIE 1999.241) 11 Kasım 1998 Hague bölge mahkemesi; *Sython/SKB* IR.DI.2003.301 30 Temmuz 2001 Brüksel ilk derece mahkemesi. Dikkat etmek gerekir ki, birden çok benzer IP haklarının ihlali davalarında “ağda örümcek” yaklaşımının uygulanması Hess, Pfeiffer ve Schlosser tarafından önerilmiştir, Brüksel I Düzenlemesi'nin Uygulanması hakkında Rapor, para. 852-854, 920-922. Bu makale, IP hakları ihlali haricindeki davalarda “anahtar” davalı seçeneği lehinde görüş bildirmemektedir. bkz “Diğer Yargı Yetkisi Kuralları ile Etkileşim” aşağıda

52. bkz Brüksel I Düzenlemesi maddeler 27, 28, 34(3) ve34(4).

53. *Masri/Consolidated Contractors Group SAL* [2005] EWCA Civ 1436; [2006] 1 Lloyd's Rep. 391, per Sir Anthony Clarke; Briggs ve Rees, *Hukuk Davalarında Yargı Yetkisi ve Kararlar*, para.2.175; Layton ve Mercer, *Avrupa Hukuk Davaları Uygulaması*, s.507. Ayrıca bkz. Alman davası, *Oberlandesgericht Saarbrücken* (5 W 159/03) Henüz rapor edilmemiştir. 29 Ağustos 2003.

54. Hukuk ve Ticaret Davalarının Tenfizi ile Yargı Yetkisine İlişkin Sözleşme hakkında rapor. [1979] OJ C59/1 ("Jenard Raporu"), s.41; *Owners of Cargo Lately Laden on Board the Tatry/ Owners of the Maciej Rataj (The Tatry)* (C-406/92) [1994] E.C.R. I-5439 at [51]-[52] ve A.G. Tesauro's Opinion para [28].

55. *The Tatry* [1994] E.C.R. I-5439.

56. *Kalfelis* [1988] E.C.R. 5565 para [11]; *Casio* [2001] I.L. Pr.43; *The Tatry* [1994] E.C.R. I-5439; *Gascoigne/Pyrab* [1994] I.L. Pr. 82; *Coin Controls* [1997] E.S.R. 660 Ch D. See Watt, *Brussels I Regulation*, s.239-240.

57. *Roche* [2006] E.C.R. 6535.

58. *Roche* [2006] E.C.R. 6535, iletlen: A.G. Leger at [71]-[106]. Adalet Divanı bu soruyu cevaplamamıştır

59. *Roche*, per A.G. Leger para [81]-[87].

60. *Roche*, per A.G. Leger para [92]-[96].

61. Brussels I Regulation Art.34(3).

62. Brussels I Regulation Art.34(4).

63. Brussels I Regulation Art.28(2).

64. Bkz. *The Tatry* [1994] E.C.R. I-5439, A.G. Tesauro'nun görüşü para [28].

65. *Owusu* [2005] E.C.R. 1383.

66. *Boston Scientific B. V.* [2000] E.N.P.R. 87 CA para [25].

67. *Roche* para [39].

68. *Roche*, per A.G. Leger 129.

69. *Reisch Montage AG / Kiesel Baumaschinen Handels GmbH* (C-103/05) [2006] E.C.R. 6827. See also *Freeport* [2007] E.C.R. I-3819.

70. Bkz Alman Hükûmetinin Görüşü *Reisch Montage* [2006] E.C.R. 6827 para [37]-[38].

71. *Reisch Montage* para [42]-[43].

72. *Reisch Montage* para [28]-[30].

73. Düzenleme hükümleri kapsamında bağlantılar olabilir. Örn. ana davalının ikametgâhı ikinci davalı aleyhindeki haksız fiile dayalı talebin nedenini oluşturan zararlı olayların yeridir.

74. *ET Plus SA* [2005] EWHC 2115 (Comm) para [59]; *Canada Trust* [1998] 1 W.L.R. 547 para [13]; *Qingdao Ocean Shipping Co/Grace Shipping Establishment Transatlantic Schiffahrtskontor GmbH Klaus Ode* (The “Xing Su Hai”) [1995] 2 Lloyd’un Raporu 15; *Andrew Weir Shipping Ltd/Wartsila UK Ltd* [2004] EWHC 1284.

75. Bkz J. Fawcett ve J. Carruthers, *Cheshire, North ve Fawcett: Private International Law*, 14th edn (OUP, 2008), s.373.

76. National Report İngiltere/Galler Ulusal Raporu, Brussels I Gözden Geçirmesi için sunulmuştur, Araştırma JLS/C4/2005/03, Avrupa Komisyonu için hazırlanmıştır, Anket 3, s.74; *Owners of Cargo Lately Laden on Board the Rewial/Caribbean Liners (Caribtainer) Ltd* [1991] 2 Lloyd’un Raporu. 325.

77. cf. *Freeport* [2007] E.C.R. I-3819. Bakınız Ayrıca “Sonuç” aşağıda.

78. *Kalfelis* [1988] E.C.R. 5565 para [8]-[9]; *Jenard Report*, s.26; *Reisch* [2006] E.C.R. 6827 para [32].

79. *Freeport* [2007] E.C.R. I-3819.

80. Bkz “Diğer yargı yetkisi kuralları ile etkileşim” yukarıda.

81. *Freeport* para [51]-[54].

82. *Freeport* para [52]-[53].

83. cf. *Reisch* [2006] E.C.R. 6827. Ayrıca bkz. *Avusturya Ulusal Raporu (Oberhammer/Domej)*, Araştırma JLS/C4/2005/03, s.32.

84. cf. *Valerie Gannon/B & I Steam Packet Co Ltd* [1994] I.L. Pr.405. (İrlanda Yargıtayı birlikte davalılar hakkındaki yargı yetkisini, ana davalının sorumluluğunu yerine getirmemesinin davanın konusu hakkında küçük bir etkiye sahip olduğu gerekçesiyle reddetmiştir. Bununla birlikte bu karar çok kısıtlayıcıdır.

85. Bkz “Diğer yargı yetkisi kuralları ile etkileşim” yukarıda.

86. *Glaxosmithkline ve Laboratoires Glaxosmithkline/Jean-Pierre Rouard* (C-462/06) Henüz rapor edilmemiştir. Mayıs 2008.

87. *Glaxosmithkline* para [18]-[23].

88. *Glaxosmithkline* para [19].

89. *Glaxosmithkline* para [20]-[22].

90. *Glaxosmithkline* para [28]-[31].

91. *Glaxosmithkline* para [32].

92. *Glaxosmithkline*, iletin: A.G. Poire Maduro para [21].

93. Brüksel I Düzenlemesi'nin 9, 16(1) ve 19. maddeleri

94. İspanyol şirketi koruyucu yargı yetkisi kapsamında sözleşmeye taraf değildir. Bkz. Ayrıca *Daly* [2003] I.L. Pr. 38; *Watson* [2001] EWCA Civ 972.

95. Brussels I Regulation Arts 12, 16(2) ve 20.

96. *ET Plus SA* [2005] EWHC 2115 (Comm).

97. *Roche* [2006] E.C.R. 6535, iletin A.G. Leger para [52]; *Boston* [2000] E.N.P.R. 87 CA; *Fort* [1998] F.S.R. 222.

98. Brüksel I Düzenlemesi madde 22(4).

99. *Duijnste (Liquidator)/Lodewijk Goderbauer* (C-288/82) [1983] E.C.R. 3663; [1985] 1 C.M.L.R. 220; *Gesellschaft für Antriebstechnik mbH & Co KG (GAT)/Lamellen und Kupplungsbau Beteiligungs KG (LuK)* (C-4/03) [2006] E.C.R. 6509; *Fort* [1998] F.S.R. 222.

100. *Roche* [2006] E.C.R. 6535, A.G. Leger para [132]-[137]; *Fort* [1998] F.S.R. 222, 233, iletin Lord Woolf M.R.; *Boston* [2000] E.N.P.R. 87 CA para [31].

101. *Overseas Union Insurance/New Hampshire Insurance Co* (C-351/89) [1991] E.C.R. I-3317; *Eric Gasser GmbH v MISAT Srl* (C-116/02) [2003] E.C.R. I-14693.

102. *Owusu* [2005] E.C.R. 1383.

103. Konuyla ilgili daha fazlası için genel olarak bkz. A. Briggs, "Savunmalar ve bağlantılı talepler üzerine yargı yetkisi" (2006) *Lloyd's Maritime & Commercial Law Quarterly* 447.

104. *Estasis Salotti di Colzani Aimò e Gianmario Colzani/RUWA Polstereimaschinen GmbH* (C-24/76) [1976] E.C.R. 1831; [1977] 1 C.M.L.R. 345 para [7]; *Meeth/ Glacetal Sarl* (23/78) [1978] E.C.R. 2133; [1979] 1 C.M.L.R. 520 para [5].

105. *Owusu* [2005] E.C.R. 1383; Görüş 1/03, Topluluğun hukuk ve ticaret davalarının tanınması ve tenfizi ile yargı yetkisi hakkında yeni Lugano Sözleşmesi imzalamak konusundaki yetkisi [2006] E.C.R. I-01145 para [143]-[151]. Bkz. ayrıca Fawcett ve Carruthers, *Cheshire, North ve Fawcett*, s.328.

106. AB'nin Mahkeme Seçimi Sözleşmesi'ni onaylamasından sonra, Sözleşmeci taraf olması şartıyla seçilen AB dışı ülke mahkemesinin etkisi sağlanacaktır; Bkz. Hague Sözleşmesi'nin 6. maddesi. Avrupa Topluluğu'nun pozisyonu için, bkz. Avrupa Komisyonu, Mahkeme-Seçimi- Anlaşmaları Hakkında Sözleşmenin Avrupa Topluluğu tarafından imzalanması konusunda bir Konsey kararı için öneri. COM(2008) 538 final.

107. *Deforche (Societe)/Tomacrau (Societe)* [2007] I.L. Pr. 25 French Cour de Cassation; *Dicey, Morris ve Collins Hukuki düzenlemelerin çatışması hakkında*, 14. baskı (Londra: Sweet & Maxwell, 2006), s.427.

108. *Gasser* [2003] E.C.R. I-14693.

109. Brüksel I Düzenlemesi'nin 23 ve 3. maddelerinin metni ile karşılaştırınız. Seçilmeyen bir mahkeme zorunlu yargı yetkisi kuralları kapsamında veya davalının kabulü halinde kesinlikle yetkilidir.

110. Nuyts, *Bakiye Yargı Yetkisi Üzerine Araştırma Hakkında Rapor*, para.68. *Ammerlaan Agro Projecten/Les Serres de Cosquerou* [1999] I.L. Pr. 627, davasında Fransız Yargıtayı zorunlu yargı yetkisi anlaşmasının, davanın bölünemez olduğu durumlarda, Brüksel I Düzenlemesi'nin 6 (1). maddesinin uygulanmasına hiçbir

şekilde engel olamayacağına karar vermiştir. Bu davada hem dava kendisine açılan hem de seçilen mahkeme aynı hukuk sistemi içinde olmasına rağmen, kararın lafzi yorumu, mahkemenin genel bir yorum yapma niyetinde olduğunu ve bu kabulün diğer davalara da uygulanabileceğini göstermektedir.

111. Bu görüşe destek, 6. maddesi, seçilmeyen yargı yerinin yargılamayı askıya alması veya reddetmesini öngören Hague Mahkeme Seçimi Sözleşmesi'nde bulunabilir.

112. *The Tatry* [1994] E.C.R. I-5439, 5474-5480.

113. Brüksel I Düzenlemesi'nin 28. maddesi.

114. Hess, Pfeiffer ve Schlosser, Brüksel I Düzenlemesi'nin Üye Ülkelerde Uygulanması Hakkında Rapor, para.896.

115. Hess, Pfeiffer ve Schlosser, Brüksel I Düzenlemesi'nin Üye Ülkelerde Uygulanması Hakkında Rapor, para 226-227.

116. *Roche Nederland BV* [2006] E.C.R. 6535 para [26]; “Esası itibariyle benzer fakat bağlantısız vakıalar” yukarıda.

117. Hague Sözleşmesi md.6.

118. *Coreck Maritime GmbH/ Handelsveem BV* (C-387/98) [2000] E.C.R. I-9337.